

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

INTEGRAAL VERSLAG
MET
VERTAALD BEKNOPT VERSLAG
VAN DE TOESPRAKEN

COMPTE RENDU INTÉGRAL
AVEC
COMPTE RENDU ANALYTIQUE TRADUIT
DES INTERVENTIONS

COMMISSIE VOOR DE BUITENLANDSE
BETREKKINGEN

COMMISSION DES RELATIONS EXTÉRIEURES

woensdag

26-03-2003

09:30 uur

mercredi

26-03-2003

09:30 heures

AGALEV-ECOLO	<i>Anders gaan leven / Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales</i>
CD&V	<i>Christen-Democratisch en Vlaams</i>
FN	<i>Front National</i>
MR	<i>Mouvement réformateur</i>
PS	<i>Parti socialiste</i>
cdH	<i>centre démocrate Humaniste</i>
SP.A	<i>Socialistische Partij Anders</i>
VLAAMS BLOK	<i>Vlaams Blok</i>
VLD	<i>Vlaamse Liberalen en Democraten</i>
VU&ID	<i>Volksunie&ID21</i>

<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties :</i>		<i>Abréviations dans la numérotation des publications :</i>	
DOC 50 0000/000	<i>Parlementair document van de 50e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer</i>	DOC 50 0000/000	<i>Document parlementaire de la 50e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif</i>
QRVA	<i>Schriftelijke Vragen en Antwoorden</i>	QRVA	<i>Questions et Réponses écrites</i>
CRIV	<i>Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (op wit papier, bevat ook de bijlagen)</i>	CRIV	<i>Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral définitif et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (sur papier blanc, avec les annexes)</i>
CRIV	<i>Voorlopige versie van het Integraal Verslag (op groen papier)</i>	CRIV	<i>Version Provisoire du Compte Rendu Intégral (sur papier vert)</i>
CRABV	<i>Beknopt Verslag (op blauw papier)</i>	CRABV	<i>Compte Rendu Analytique (sur papier bleu)</i>
PLEN	<i>Plenum (witte kaft)</i>	PLEN	<i>Séance plénière (couverture blanche)</i>
COM	<i>Commissievergadering (beige kaft)</i>	COM	<i>Réunion de commission (couverture beige)</i>

<i>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</i>	<i>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</i>
<i>Bestellingen :</i>	<i>Commandes :</i>
<i>Natieplein 2</i>	<i>Place de la Nation 2</i>
<i>1008 Brussel</i>	<i>1008 Bruxelles</i>
<i>Tel. : 02/ 549 81 60</i>	<i>Tél. : 02/ 549 81 60</i>
<i>Fax : 02/549 82 74</i>	<i>Fax : 02/549 82 74</i>
<i>www.deKamer.be</i>	<i>www.laChambre.be</i>
<i>e-mail : publicaties@deKamer.be</i>	<i>e-mail : publications@laChambre.be</i>

INHOUD

- Vraag van de heer Jean-Jacques Viseur aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de systematische Belgische steun voor het vredes- en democratiseringsproces in Centraal-Afrika" (nr. A927) 1
Sprekers: Jean-Jacques Viseur, Louis Michel, vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken
- Vraag van de heer Ferdy Willems aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "het recente rapport van Amnesty International getiteld 'Turkey: End sexual violence against women in custody'" (nr. B187) 4
Sprekers: Ferdy Willems, Louis Michel, vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken
- Vraag van mevrouw Leen Laenens aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "het mondiaal bosbeleid" (nr. B222) 7
Sprekers: Leen Laenens, Louis Michel, vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken
- Vraag van de heer Ferdy Willems aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de scherpe Amerikaanse reacties op de Belgische genocidewet" (nr. B379) 11
Sprekers: Ferdy Willems, Louis Michel, vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken
- Vraag van de heer Ferdy Willems aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de concrete omstandigheden en gevolgen van de Belgische wapenleveringen aan het Verenigd Koninkrijk" (nr. B381) 13
Sprekers: Ferdy Willems, Louis Michel, vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken, **Jef Valkeniers**
- Vraag van de heer Guido Tastenhoye aan de eerste minister en aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de dreiging van de kandidaat EU-lidstaat Turkije om het Koerdische deel van Noord-Irak binnen te vallen en te bezetten" (nr. B382) 16
Sprekers: Guido Tastenhoye, Louis Michel, vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken
- Vraag van de heer Bernard Baille aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "het Europees handvest voor regionale talen" (nr. B413) 18
Sprekers: Bernard Baille, Louis Michel,

SOMMAIRE

- Question de M. Jean-Jacques Viseur au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "l'appui systématique de la Belgique au processus de paix et de démocratisation en Afrique centrale" (n° A927) 1
Orateurs: Jean-Jacques Viseur, Louis Michel, vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères
- Question de M. Ferdy Willems au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "le récent rapport d'Amnesty International intitulé 'Turquie: Halte aux violences sexuelles contre les femmes en détention'" (n° B187) 4
Orateurs: Ferdy Willems, Louis Michel, vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères
- Question de Mme Leen Laenens au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "la politique forestière à l'échelle mondiale" (n° B222) 7
Orateurs: Leen Laenens, Louis Michel, vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères
- Question de M. Ferdy Willems au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "les réactions virulentes des Américains à la loi belge de compétence universelle" (n° B379) 11
Orateurs: Ferdy Willems, Louis Michel, vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères
- Question de M. Ferdy Willems au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "les modalités exactes des livraisons d'armes belges au Royaume-Uni et leurs conséquences" (n° B381) 13
Orateurs: Ferdy Willems, Louis Michel, vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères, **Jef Valkeniers**
- Question de M. Guido Tastenhoye au premier ministre et au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "le risque d'une invasion puis d'une occupation du Kurdistan irakien par la Turquie, pays candidat à l'adhésion à l'UE" (n° B382) 16
Orateurs: Guido Tastenhoye, Louis Michel, vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères
- Question de M. Bernard Baille au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "la Charte européenne pour les langues régionales" (n° B413) 18
Orateurs: Bernard Baille, Louis Michel,

vice-eerste minister en minister van
Buitenlandse Zaken

vice-premier ministre et ministre des Affaires
étrangères

Vraag van mevrouw Leen Laenens aan de vice-
eerste minister en minister van Buitenlandse
Zaken over "de illegaliteit van de oorlog tegen
Irak" (nr. B421)

19

Sprekers: **Leen Laenens, Louis Michel**, vice-
eerste minister en minister van Buitenlandse
Zaken

Question de Mme Leen Laenens au vice-premier 19
ministre et ministre des Affaires étrangères sur
"l'illégalité de la guerre contre l'Irak" (n° B421)

Orateurs: **Leen Laenens, Louis Michel**, vice-
premier ministre et ministre des Affaires
étrangères

Vraag van de heer Olivier Chastel aan de vice-
eerste minister en minister van Buitenlandse
Zaken over "de aanbeveling van het College van
federale ombudsmannen betreffende een
wettelijke regeling inzake legalisatie en
vertrouwensadvocaten" (nr. B267)

23

Sprekers: **Olivier Chastel, Louis Michel**,
vice-eerste minister en minister van
Buitenlandse Zaken

Question de M. Olivier Chastel au vice-premier 23
ministre et ministre des Affaires étrangères sur
"la recommandation du Collège des médiateurs
fédéraux concernant l'adoption d'une base légale
en matière de légalisation et d'avocats de
confiance" (n° B267)

Orateurs: **Olivier Chastel, Louis Michel**,
vice-premier ministre et ministre des Affaires
étrangères

Vraag van mevrouw Leen Laenens aan de vice-
eerste minister en minister van Buitenlandse
Zaken over "de niet-correcte naleving van het
Associatieakkoord door Israël" (nr. B422)

24

Sprekers: **Leen Laenens, Louis Michel**, vice-
eerste minister en minister van Buitenlandse
Zaken

Question de Mme Leen Laenens au vice-premier 24
ministre et ministre des Affaires étrangères sur
"le non-respect de l'Accord d'association par
Israël" (n° B422)

Orateurs: **Leen Laenens, Louis Michel**, vice-
premier ministre et ministre des Affaires
étrangères

COMMISSIE VOOR DE
BUITENLANDSE BETREKKINGENCOMMISSION DES RELATIONS
EXTERIEURES

van

du

WOENSDAG 26 MAART 2003

MERCREDI 26 MARS 2003

09:30 uur

09:30 heures

De vergadering wordt geopend om 09.46 uur door de heer Dirk Van der Maelen, voorzitter.
La séance est ouverte à 09.46 heures par M. Dirk Van der Maelen, président.

01 Question de M. Jean-Jacques Viseur au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "l'appui systématique de la Belgique au processus de paix et de démocratisation en Afrique centrale" (n° A927)

01 Vraag van de heer Jean-Jacques Viseur aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de systematische Belgische steun voor het vredes- en democratiseringsproces in Centraal-Afrika" (nr. A927)

01.01 Jean-Jacques Viseur (cdH): Monsieur le président, monsieur le ministre, la guerre est là, et comme toujours dans ces cas, c'est l'Afrique que l'on ignore pendant que l'on se concentre sur la guerre.

J'ai eu l'occasion de rencontrer, il y a quelques semaines, des membres du parlement de transition du Burundi. C'est un pays dont on parle relativement peu. Ces parlementaires exprimaient un certain nombre d'inquiétudes.

Même si j'emploie le conditionnel car il faut toujours être prudent en la matière, il y a peut-être un certain nombre de questions qui se posent, notamment sur le fait que le Burundi n'a toujours pas mis pleinement en œuvre les accords d'Arusha et n'a pas poursuivi la transition démocratique.

Président: Pierre Chevalier.

Voorzitter: Pierre Chevalier.

Quatre points ont été soulevés.

Premier élément lieu, le fait que l'accord de cessez-le-feu de décembre 2002 semble toujours menacé par certains chefs militaires venant de l'ancien parti unique et, notamment, le fait qu'après la signature de cet accord, l'armée n'aurait pas respecté le libre accès aux deux centres d'approvisionnement en vivres et médicaments destinés aux combattants de la rébellion ou de la résistance. Etant donné que la commission conjointe de cessez-le-feu n'a pu tabler sur un déploiement rapide d'une force africaine de paix qui pouvait crédibiliser ces accords, la question qui se pose est de savoir si l'unité de protection sud africaine positionnée à Bujumbura et soutenue par la Belgique, reçoit suffisamment d'aides ou de soutiens

01.01 Jean-Jacques Viseur (cdH): Door blokkeringen kan Burundi de Arusha-akkoorden nog steeds niet helemaal naleven.

Het bestandsakkoord van december 2002 wordt blijkbaar nog steeds door bepaalde militaire chefs bedreigd omdat het leger geen vrije doorgang zou hebben verleend tot de twee bevoorradingscentra voor levensmiddelen en geneesmiddelen bestemd voor de strijders van de FDD (Forces pour la défense de la démocratie) en omdat de snelle ontplooiing van een Afrikaanse vredesmacht op zich laat wachten.

Moeten we de Zuid-Afrikaanse beschermingseenheid, die sedert november 2001 in Bujumbura is gestationeerd, geen versterking bieden?

Zouden de Europese Unie en de donoren niet meer aandacht moeten hebben voor het feit dat het overgangsparlement strijdt voor de afschaffing van de

internationaux.

Deuxième élément, le parlement burundais milite dans la perspective de la pacification du pays pour la diminution des dépenses militaires qui représenteraient 60% du budget national, alors que les bailleurs de fonds sont essentiellement l'Union européenne. De quels moyens de pression pouvons-nous disposer pour limiter cette part écrasante du budget militaire dans un pays qui devrait, en outre, assurer le retrait de ces troupes de l'extérieur?

Troisième point: la ratification de la convention sur la Cour pénale internationale. Il est très important qu'un pays comme le Burundi ratifie cette convention, et apparemment, le parlement de transition souhaiterait le faire assez vite. Le gouvernement belge assure-t-il les représentations nécessaires auprès du gouvernement burundais pour que cette ratification intervienne dans les délais les plus brefs?

Enfin, en ce qui concerne les institutions parlementaires fragiles qui s'y installent, la Belgique compte-t-elle favoriser une majoration de l'aide publique au Burundi en la soumettant à un certain nombre de conditions. Je suis très attaché notamment à ce que, parmi ces conditions, figure la ratification de la convention de Rome sur la Cour pénale internationale parce que, à terme, c'est notre meilleure garantie que ne restent pas impunis, à l'avenir, d'éventuels débordements que constituerait dans une région aussi fragile l'abus de pouvoirs de certains.

01.02 Louis Michel, ministre: Monsieur le président, chers collègues, la persistance des combats et les problèmes socio-économiques du Burundi constituent, comme vous le savez, deux problématiques qui peuvent influencer la mise en place des accords d'Arusha.

L'accord de cessez-le-feu signé en décembre 2002 entre le gouvernement burundais et le principal groupe armé – le CNDD-FDD de Pierre Nkurunziza – est un accord évidemment crucial bien que partiel. Cet accord complète les accords similaires signés en octobre 2002 avec le CNDD-FDD de Jean-Bosco Ndayikengurukiye et le FNL de Alain Mugabarabona.

Aucun accord n'a pu être obtenu actuellement avec la branche FNL de Agathon Rwasa, qui refuse toute négociation, ce qui explique la situation particulière du cessez-le-feu burundais. Celui-ci prévoit, d'une part, le retour de l'armée dans ses casernes et, d'autre part, le cantonnement du FDD avec port d'armes.

Malgré l'absence du FNL Rwasa, les parties prenantes au processus de paix constituent une masse critique suffisante pour pouvoir mettre en place des mécanismes de cessez-le-feu et l'espoir d'atteindre la paix réelle. Le soutien de la communauté internationale sera déterminant et la Belgique entend poursuivre le rôle qui a été le sien jusqu'à présent. Elle a d'ailleurs été très active afin d'encourager ce processus.

L'approvisionnement en vivres des combattants du FDD en pré-cantonement a été rendu possible grâce à une intervention rapide de l'ordre de 500.000 € de la Commission européenne. Le transport a été assuré par l'organe technique de la coopération allemande, la

dienstplicht en de beperking van de militaire uitgaven (60% van de begroting)?

Zou de Belgische regering er bij de Burundese regering niet moeten op aandringen dat zij het verdrag betreffende het Internationaal strafhof zo snel mogelijk ratificeert?

Kan België zijn solidariteit met de nieuwe Burundese democratische instellingen niet versterken en een verhoging van de overheidssteun voor ontwikkelingshulp aanmoedigen?

01.02 Minister Louis Michel: Ondanks het feit dat de FNL onder leiding van Agathon Rwasa het akkoord van december 2002 niet hebben ondertekend, zijn de bij het vredesproces betrokken partijen voldoende doorslaggevend om een staakt-het-vuren af te dwingen. De steun van de internationale gemeenschap zal bepalend zijn en België zal in die zin acties blijven ondernemen.

De levensmiddelenbevoorrading aan de FDD is essentieel om het elan van deze beweging die het akkoord van december 2002 heeft ondertekend levendig te houden. Dit was mogelijk dankzij een snelle tegemoetkoming van 500.000 euro van de Europese Commissie.

De Europese Unie plant voor de opstelling van Afrikaanse waarnemers een bijdrage die in de miljoenen euro's loopt en weldra zal zij ook hulp bieden bij de oprichting van een Afrikaanse vredesmacht. Zij zet zich nog

GTZ. Deux opérations de ravitaillement ont ainsi pu être organisées en décembre 2002 et en janvier 2003. Cela témoigne, bien entendu, de la volonté de l'Union européenne d'encourager la dynamique de paix. Cet approvisionnement est crucial afin de garder les troupes du FDD engagées dans la dynamique de l'accord de cessez-le-feu.

L'envoi d'observateurs et la mise en place de la Force africaine sont prévus dans un avenir proche. Le premier envoi d'observateurs comprendrait une trentaine d'Africains francophones, tandis que la force en question devrait être composée de troupes du Mozambique, d'Afrique du Sud et d'Ethiopie. En tenant compte du fait que les négociations entre le CNDD-FDD et le gouvernement se poursuivent toujours, et que la nouvelle Union africaine manque d'expérience en la matière, le déploiement effectif n'a pas encore été effectué mais est attendu prochainement.

Soutenue notamment par la Belgique, l'Union européenne examine la possibilité d'appuyer les observateurs africains avec une contribution d'un million d'euros. Elle envisage également de contribuer à la mise en place de la Force africaine et elle poursuit ses efforts afin que les conditions soient rapidement réunies en vue d'une reprise de l'ensemble des opérations par les Nations unies, la pré-condition essentielle étant un accord de cessez-le-feu global, c'est-à-dire qui inclurait également la faction FNL de Agathon Rwaswa.

Deuxième considération. La Belgique avait déjà donné, en novembre 2001, 5.000.000 € pour soutenir la mise en place d'une unité sud-africaine de protection devant permettre le retour au Burundi des politiciens exilés, pour qu'ils puissent prendre leur place dans les nouvelles institutions de transition. Nous avons fait cette démarche après avoir été sollicités par le président Mandela.

La Belgique, qui finance également le programme régional de démobilisation et de réintégration coordonné par la Banque Mondiale pour la région des Grands Lacs à hauteur de 10 millions d'euros, reste également disposée à soutenir les mécanismes de cessez-le-feu, cela va de soi. Déjà fortement investie dans le processus de paix burundais depuis ses débuts, que ce soit politiquement ou financièrement, la Belgique poursuivra ses efforts d'appui.

Ensuite, nous sommes, comme vous le savez, un des pays les plus engagés vis-à-vis de la Cour pénale internationale. Avec l'Union européenne, la Belgique s'investit énormément afin d'encourager les pays qui ne l'auraient pas encore fait à ratifier le statut de Rome. En décembre 2002, en tant que présidence locale de l'Union européenne, la Belgique a effectué une démarche auprès du ministère des Affaires étrangères burundais pour les encourager à ratifier le plus rapidement possible le Traité, qui, par ailleurs, avait été signé en janvier 1999. Ce souhait a été réitéré lors de ma dernière visite au Burundi en janvier 2003, au cours de laquelle il m'a été confirmé que le projet de ratification a été introduit au parlement de transition. La Belgique est aussi largement engagée dans le processus de transition démocratique en cours au Burundi. Elle a accompagné le processus d'Arusha depuis le départ et a soutenu financièrement le comité de suivi des accords d'Arusha où elle siège au nom de la présidence de l'Union européenne et des bailleurs de fonds.

steeds in voor de naleving van de voorwaarden, waaronder de ondertekening van het bestandsakkoord door de FNL van Agathon Rwaswa en een hervatting van de operaties van de Verenigde Naties.

België, dat ook voor 10 miljoen euro het Regionaal demobilisatie- en reïntegratieprogramma financiert, heeft in november 2001 al 5 miljoen euro gegeven om de opstelling van een Zuid-Afrikaanse beschermingseenheid te steunen. Ons land zal zijn inspanningen om het vredesproces te steunen, voortzetten.

In december 2002 heeft België in het kader van het Europees voorzitterschap demarches ondernomen bij de Burundese regering opdat zij het statuut van het Internationaal Strafhof zou ratificeren. Ik heb die demarche herhaald in januari 2003 en men heeft mij toen bevestigd dat het ratificatieontwerp bij het overgangsparlement was ingediend.

België heeft het Arusha-proces van bij het begin begeleid en heeft het Opvolgingscomité van de akkoorden van Arusha, waar het deel van uitmaakt, financieel gesteund. Ons land heeft programma's ter ondersteuning van de juridische sector en van verscheidene NGO's.

Bovendien verdedigt België met de internationale financiële gemeenschap een normalisering van de betrekkingen met Burundi, om te voorkomen dat de economische problemen de overgang naar een democratisch regime in het gedrang zouden brengen. In dat verband heeft ons land ermee ingestemd de intresten van het post-conflict-krediet dat het IMF in 2002 aan Burundi heeft toegestaan, te betalen en heeft het in september 2002 een buitengewone

De manière générale, le renforcement de l'Etat de droit figure parmi les priorités du gouvernement belge en matière de coopération au développement. La Belgique a ainsi un programme d'appui au secteur juridique. De même, de manière indirecte, un soutien financier est donné à différentes ONG actives dans ce domaine telles qu'AWPEPA, Réseau de Citoyens ou Avocats sans Frontières. Par ailleurs, la Belgique qui assume le rôle d'avocat des pays des Grands Lacs au sein de la communauté internationale, a défendu la normalisation des relations du Burundi avec la communauté financière internationale afin d'éviter que les problèmes économiques affectant le pays n'aient des conséquences négatives sur la mise en place de la transition démocratique et les acquis politiques d'Arusha.

La Belgique a ainsi accepté de payer les intérêts du crédit post-conflit qui a été accordé au Burundi par le FMI en octobre 2002. Par ailleurs, elle a octroyé en septembre 2002 une aide budgétaire extraordinaire afin de permettre au gouvernement burundais de payer les arriérés de salaire des enseignants et d'éviter une crise sociale qui aurait pu mettre en danger la conclusion d'un cessez-le-feu et la préservation des acquis de l'accord de paix d'Arusha.

L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

Le **président**: La question A968 de Mme Karine Lalieux est retirée.

02 **Vraag van de heer Ferdy Willems aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "het recente rapport van Amnesty International getiteld 'Turkey: End sexual violence against women in custody'" (nr. B187)**

02 **Question de M. Ferdy Willems au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "le récent rapport d'Amnesty International intitulé 'Turquie: Halte aux violences sexuelles contre les femmes en détention" (n° B187)**

02.01 **Ferdy Willems** (VU&ID): Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, dit is mijn zoveelste vraag over Turkije. Ik begin met het goede nieuws. Turkije verbetert aanzienlijk zijn wetgeving. Het durft de platgetreden paden rond Cyprus te verlaten. Zeer recent heeft het veel moed getoond, omdat het ondanks de druk van veel geld, toch zijn territorium niet laat gebruiken door de Amerikanen. Sterker nog, onder druk van de VS, Groot-Brittannië en ook van Europa en meer bepaald van België, blijven ze weg uit Noord-Irak. Dit is een radicale breuk met hun vroegere politiek. De reden waarom ik daarover niet interpelleer is omdat ik reeds vroeger interpelleerde over de druk in Noord-Irak.

Toch blijven er – ik weeg mijn woorden – onthutsende rapporten over mensenrechten. De terreur wordt op het terrein, in de politiekantoren bij ondervragingen daadwerkelijk gebruikt. Het klassieke alibi is de strijd tegen het terrorisme. Een ander bezwarend feit is dat het telkens opnieuw in hoofdzaak over voorvallen tegen Koerden gaat. Nog bezwarender is dat men nieuwe technieken gaat gebruiken, waardoor de foltertechnieken nadien niet meer kunnen opgespoord worden. Deze technieken richten zich ook op mannen, maar toch bijna uitsluitend op vrouwen.

Ik geef u enkele elementen die men daarbij hanteert. De mensen worden naakt door mannen ondervraagd. Verkrachtingen door

begrotingshulp toegekend om de achterstallige lonen van de leerkrachten uit te betalen en zo een sociale crisis te voorkomen die de ondertekening van het staakt-het-vuren in gevaar zou kunnen brengen.

02.01 **Ferdy Willems** (VU&ID): La Turquie rompt radicalement avec son ancienne politique. Elle améliore notablement sa législation, elle quitte les sentiers battus en ce qui concerne Chypre et, malgré les pressions sous la forme de promesses d'importantes sommes d'argent, elle ne laisse pas utiliser son territoire par les Américains. En outre, sous la pression des Etats-Unis et de l'Europe, elle reste en dehors du Nord de l'Irak.

Toutefois, elle continue à violer les droits de l'homme de manière effarante. Les interrogatoires par la police, principalement de Kurdes, vont souvent de pair avec des techniques de torture qui ne peuvent être décelées ultérieurement. Les personnes sont interrogées nues et le viol par la police est fréquent. Souvent,

politiemensen blijven voorkomen. Het gebruik van fysiek geweld blijft voorkomen. Een specifieke daad is de zogenaamde maagdelijkheidstest waaraan men vrouwen bij herhaling onderwerpt. Eén keer volstaat blijkbaar niet, het moet verschillende keren gebeuren. Bezwarend is dat deze dingen gebeuren in aanwezigheid van de eigen familie, van de kinderen, van de echtgenoot.

Een heel bijzonder aspect bij dit folteren en vernederen van vrouwen is dat deze vrouwen hun eer verliezen. In de Turkse cultuur is de eer van een vrouw geen zaak van haar alleen maar ook van de hele gemeenschap. Zij verliest haar zelfrespect, zij verliest het respect van haar familie, van haar dorp, van haar echtgenoot en van haar kinderen. De gevolgen zijn verschrikkelijk. Deze vrouwen worden als slachtoffer zelf gestraft. Ze moeten verhuizen. Ze worden verstoten door hun echtgenoot. Er zijn gevallen bekend van moord en zelfmoord. Bijkomend is nog dat men van overheidswege druk uitoefent op de dokters om rapporten terzake niet af te leveren. Ten slotte een bijzonder element, in Turkije dat een staat is waar het leger een belangrijke rol speelt, pleit men de aanklagers vrij wegens het valse argument dat de eer van de staat of de eer van het leger aan de orde zijn.

Wat zijn onze aanbevelingen en ook deze van het rapport van Amnesty International? Ten eerste, uiteraard veroordelen we dat. Mijnheer de minister, nogmaals moet ik u vragen om er in Turkije de aandacht op te vestigen dat een land dat deze praktijken toepast niet thuishoort in de Europese Gemeenschap. Ten tweede, vraag ik dat er onafhankelijke medische rapporten komen, dus niet opgemaakt door dokters die onder druk staan van de Staat. Ten derde, moet men uitdrukkelijk, zeer radicaal een einde maken aan deze praktijken. Vrouwen worden niet ondervraagd door mannen en het hoeft ook niet te worden gezegd dat ze ook niet naakt moeten worden ondervraagd. De maagdelijkheidstesten zijn idioot en verkrachtingen kunnen evident niet. Wij vragen ook een effectieve bestraffing. Zolang degene die deze folterpraktijken uitoefent niet uit het leger of uit de politie wordt gezet of niet zelf in de gevangenis belandt zal dit spelletje blijven voortduren. We vragen ook dat er een systeem komt van rehabilitatie van de getroffen vrouwen want zij zijn als slachtoffers zelf gestraft. Dat is het toppunt.

Ten slotte vragen wij iets dat België wel kan doen in alle internationale kaders, namelijk dat wij een opleiding verzorgen voor de politie en het leger zodat er eindelijk komaf wordt gemaakt met deze mensonterende praktijken.

02.02 Minister **Louis Michel**: Mijnheer de voorzitter, in zijn vraag vestigt de heer Willems de aandacht op het rapport van Amnesty International van februari 2003, dat specifiek is gewijd aan seksueel geweld tegen vrouwen in hechtenis in Turkije.

Amnesty International heeft dit rapport overgezonden aan onder andere de Europese Commissie en de regeringen van de EU-lidstaten met een verwijzing naar de criteria van Kopenhagen en de invulling hiervan voor Turkije. In de loop van de komende maanden wordt immers het accession partnership document waarin deze criteria in detail zijn uitgewerkt, door de commissie geactualiseerd tot een nieuwe versie. Uiteraard hebben daarin de mensenrechten en de rechtsstaat een centrale plaats.

des femmes sont soumises à plusieurs reprises à un prétendu test de virginité. Ces humiliations ont lieu en présence de la famille, de l'époux et des enfants.

Les femmes perdent ainsi leur honneur et leur amour-propre. Mais elles perdent également le respect de leur famille et de la société. Elles sont fréquemment répudiées par leur conjoint et elles sont contraintes de déménager. Il n'est pas rare qu'elles soient ensuite assassinées ou qu'elles se suicident. Les autorités font pression sur les médecins pour qu'ils n'établissent pas de rapport à ce propos. En outre, les plaintes sont fréquemment classées sans suite afin de ne pas porter atteinte à l'honneur du pays ou à celui de l'armée.

A l'instar d'Amnesty International, nous dénonçons cette situation. Nous insistons pour que le ministre rappelle à la Turquie qu'un pays où ont cours de telles pratiques n'a pas sa place au sein de l'Union européenne. En outre, nous demandons que des rapports médicaux indépendants puissent être établis. Il faut mettre un terme à ces tortures et à ces humiliations. Les auteurs doivent être renvoyés de l'armée ou du corps de police et être sanctionnés. Les femmes concernées doivent également être réhabilitées.

Nous demandons que la Belgique, dans un contexte international, dispense une formation à l'armée et à la police afin qu'il soit mis un terme à ces pratiques indignes.

02.02 **Louis Michel**, ministre: Dans sa question, M. Willems attire l'attention sur le rapport d'Amnesty International de février 2003 consacré aux violences sexuelles que subissent les femmes emprisonnées en Turquie. Amnesty a notamment transmis ce rapport à la Commission européenne et aux gouvernements des Etats membres de l'UE, en attirant l'attention sur les critères de

Dit rapport van Amnesty maakt, naast heel wat andere documenten, deel uit van onze documentatie betreffende de mensenrechten in Turkije. Deze documentatie wordt ingebracht in de betreffende Europese coördinaties en wordt op diverse niveaus met Turkije besproken. Jaarlijkse maakt het zogenaamde progress report van de EU-commissie een bilan van de vooruitgang van elke lidstaat met betrekking tot de Europese criteria. Deze progress reports worden in de Raad besproken en gelden als een van de basisstukken voor de politieke beslissingen betreffende het Turkse EU-toetredingsdossier.

Ik aarzel nooit om de praktijken zoals beschreven in het rapport van Amnesty International te brandmerken als totaal onaanvaardbaar. Wij moeten de hefboom die het Turkse EU-lidmaatschap ons biedt samen met de Turkse regering volledig benutten om op korte termijn een einde te maken aan dergelijke toestanden, zowel in de Turkse wetgeving als in de dagelijkse praktijk.

Ik stel vast dat de nieuwe Turkse regering haar doelstellingen formuleert in dezelfde richting, zodat ik meen dat er een perspectief bestaat voor een constructieve dialoog in het kader van reële hervormingen.

Copenhague et l'interprétation qui en est donnée par la Turquie. Le document *accession partnership*, dans lequel ces critères sont élaborés en détail, doit être actualisé sous peu. Les droits de l'homme et l'Etat de droit y occupent une place prépondérante. Ce rapport d'Amnesty fait partie de la documentation dont nous disposons à propos du respect des droits de l'homme en Turquie, qui fait d'ailleurs l'objet de discussions avec la Turquie à différents niveaux. Chaque année, la commission européenne dresse un bilan des progrès réalisés par les Etats membres en ce qui concerne les critères européens. Ces *progress reports* doivent notamment servir de base à la prise de décision politique quant à l'adhésion de la Turquie à l'Union européenne. Les pratiques décrites dans le rapport d'Amnesty sont inadmissibles. Nous devons profiter du levier que représente l'adhésion de la Turquie à l'UE pour mettre rapidement fin à de telles situations, tant au niveau de la législation turque qu'au niveau de la pratique quotidienne. Etant donné que le nouveau gouvernement turc a formulé des objectifs identiques, un dialogue constructif à propos de véritables réformes devient possible.

02.03 Ferdy Willems (VU&ID): Mijnheer de minister, ik twijfel terzake niet aan uw goede intenties. Als mannelijk feminist dacht ik dat het nodig was dat nog eens aan de orde te brengen. Ik wil u wel vragen dat u bij alle inspanningen die u hebt opgesomd de Vlaamse spreuk "geen woorden maar daden" in gedachten zou houden. Het moet eindelijk gedaan zijn. Turkije kan nog veel verklaringen afleggen. Ik heb thuis kastenvol – ik overdrijf niet – verklaringen van de Turkse regering. De Turkse ambassade stuurt ons allerlei rapporten om te zeggen dat het allemaal beter gaat, maar de facto blijven de dingen duren. Er moet een eind aan komen op het terrein, niet alleen met woorden, niet alleen met brieven van ambassadeurs, ministers, eerste ministers en wat nog allemaal. Dat moet ophouden! Anders hoort Turkije – waarvoor ik veel sympathie heb – niet thuis in Europa. Het is mensonterend.

02.03 Ferdy Willems (VU&ID): Je ne doute pas des bonnes intentions du ministre. Je souhaiterais cependant souligner que le gouvernement turc a déjà fait de nombreuses déclarations. L'ambassade turque n'a de cesse de répéter que la situation s'améliore. Il est urgent qu'il soit mis un terme à cette situation indigne et qu'enfin, les paroles soient suivies d'actes. Sinon, il ne peut être question d'une adhésion à l'UE.

02.04 Minister Louis Michel: Dat is ook mijn opinie. Wij doen dat ook. U zegt: geen woorden maar daden. Wij kunnen enkel woorden gebruiken. Wij kunnen enkel pleiten. Wij kunnen enkel om

02.04 Louis Michel, ministre: Je partage votre point de vue. Nous ne pouvons malheureusement

inspanningen vragen. Wij kunnen enkel aan Turkije laten weten dat wanneer zij de mensenrechten niet naleven het voor hen zeer moeilijk zal zijn toe te treden tot de Europese Unie. Trouwens, u weet zeer goed dat ik al gereageerd heb op het mogelijke gevaar omdat wij dachten dat de Turken in Koerdistan zouden binnendringen. Wij hebben onmiddellijk gereageerd. Ik heb contact opgenomen met de Turkse minister van Buitenlandse Zaken wat dat betreft. Iedere keer dat ik contact heb met hem of met de Turkse diplomaten komen de problemen die u vermeldt weer op tafel, en wel op een zeer hevige manier.

poser aucun acte nous-mêmes. Nous pouvons uniquement plaider cette cause, demander que des efforts soient consentis et signifier clairement à la Turquie qu'il est impossible d'envisager son adhésion à l'UE dans ces conditions. Dans la mesure où nous supposons que la Turquie allait faire une incursion au Kurdistan, j'ai immédiatement réagi et pris contact avec le ministre turc des Affaires étrangères. Chaque fois que je m'entretiens avec des diplomates turcs, j'évoque ce problème.

02.05 **Ferdie Willems** (VU&ID): Mag ik zeer kort nog iets zeggen?

De **voorzitter**: We gaan niet bezig blijven. Wij kunnen nog uren bezig zijn over Turkije.

02.06 **Ferdie Willems** (VU&ID): Zeer kort: "geen woorden maar daden" had geen betrekking op de minister, alleen op Turkije. Wat Noord-Irak betreft, ben ik de eerste geweest die daar maanden geleden voor gewaarschuwd heb. Toen zei men dat het niet waar was, nu blijkt heel duidelijk dat de dreiging wel degelijk bestond.

02.06 **Ferdie Willems** (VU&ID): Le "trêve de paroles, il faut passer aux actes" ne s'adressait pas au ministre mais à la Turquie elle-même. En ce qui concerne la situation dans la partie nord de l'Irak, j'ai d'ailleurs été le premier à faire état de la menace qui se vérifie aujourd'hui.

02.07 Minister **Louis Michel**: Excuseer, op dit ogenblik kunnen wij wat Noord-Irak betreft Turkije eigenlijk niets verwijten. Volgens de informatie die ik rechtstreeks van de Turkse minister van Buitenlandse Zaken heb, zullen zij het niet doen, zullen zij hoogstens tot 20 km van de grens gaan om hun grens te verzekeren. Dat is het antwoord van Turkije. Tot nu toe hebben wij Turkije eigenlijk niets te verwijten wat dat betreft.

02.07 **Louis Michel**, ministre: Jusqu'à présent, nous ne pouvons rien reprocher à la Turquie à ce propos.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

03 **Vraag van mevrouw Leen Laenens aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "het mondiaal bosbeleid" (nr. B222)**

03 **Question de Mme Leen Laenens au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "la politique forestière à l'échelle mondiale" (n° B222)**

03.01 **Leen Laenens** (AGALEV-ECOLO): Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, de Wereldbank verklaart dat haar nieuwe beleidsplannen voor het beheer van de bossen een evenwicht proberen te bereiken tussen armoedebestrijding en bosbescherming. Zo beloven ze alleen nog financiële steun te verlenen aan commerciële oogsten in gebieden waar strenge ecologische evaluaties of gezaghebbende wetenschappelijke studies zijn uitgevoerd. Twee jaar geleden kwam immers de eigen interne afdeling Evaluatie van de Wereldbank tot de conclusie dat de Bank de voorbije tien jaar met haar bosbeleid en het verbod op houtkap in

03.01 **Leen Laenens** (AGALEV-ECOLO): La Banque mondiale a déclaré que les nouveaux projets politiques qu'elle a développés pour la gestion des ressources forestières tendaient à établir un équilibre entre la lutte contre la pauvreté et la préservation des forêts. La Banque s'engage à apporter un soutien financier

tropische wouden, er niet in was geslaagd de ontbossing zelfs maar te vertragen. Uit datzelfde evaluatieverslag bleek dat de verwoestende en illegale houtkap in vele ontwikkelingslanden nog steeds uitbreiding neemt.

Ik kan dat illustreren met een voorbeeld. De twee belangrijkste producenten in Indonesië – APP en APRIL – hebben de afgelopen tien jaar hun omzet vernegenvoudigd. Als men dat in detail zou bekijken – wat is gebeurd door FERN, een Europees consortium dat daarover uitgebreide rapporten opmaakt – zal men zien dat dit alleen kan op een voor een groot gedeelte illegale basis.

Ook de Europese Commissie heeft initiatieven genomen om de problematiek aan te pakken.

De Wereldbank heeft zelf strenge ecologische clausules, een sluitende certificering, beschermde zones en armoedereductie beloofd, maar in een recentelijk opgesteld plan zou van al die beloftes weinig of niets overeind zijn gebleven. Het plan zou zelfs het kapverbod in bepaalde streken opheffen.

Ik kom tot mijn vragen. Wat was de houding van de Belgische vertegenwoordiging bij de Wereldbank in dit dossier? Ik wil daarvoor ook verwijzen naar een resolutie die we hier een aantal maanden geleden hebben goedgekeurd. Ik verwijs naar document 1516 dat de regering vraagt alles wat in haar mogelijkheid ligt te doen om de strijd tegen de illegale houtkap mee aan te gaan. Daarom is het belangrijk te weten of onze vertegenwoordiger bij de Wereldbank bij de discussie daarover ook heeft gepleit voor het stimuleren en bepalen van aanvaardbare systemen van certificering. We weten dat certificering niet dé oplossing is, maar het is een van de oplossingen in het geheel van de problematiek van de illegale houtkap.

Daarnaast rijst ook de vraag of dit plan van de Wereldbank te rijmen is met het implementatieplan van Johannesburg rond Rio+10. Anders kunnen we in het kader van duurzame ontwikkeling wel veel mooie implementatieplannen goedkeuren, maar ze moeten ook coherent door andere instanties, zoals de Wereldbank, worden opgevolgd om resultaat te krijgen.

Ten slotte had ik ook graag geweten of het correct is dat de Wereldbank in DR Congo een bossenplan zou opstarten. In welke mate is België daarbij betrokken?

Ik heb ook gelijkaardige vragen gesteld aan uw collega's Neyts, Tavernier en Boutmans.

uniquement aux récoltes commerciales dans le cadre desquelles des analyses environnementales strictes et des études scientifiques ont été menées. Il y a deux ans, la section interne chargée de l'évaluation des réalisations de la Banque mondiale avait constaté que l'on n'était pas parvenu à ralentir le phénomène de la déforestation en dépit de la politique forestière menée et de l'interdiction d'abattage dans les forêts tropicales. L'abattage dévastateur et illégal ne cesse d'augmenter dans les pays en développement.

En Indonésie par exemple, deux importants producteurs, APP et APRIL, ont multiplié par neuf leur chiffre d'affaires. L'ONG *Forests and the European Union Resource Network* (FERN) a constaté que ce résultat ne peut découler que de pratiques illégales.

La Banque mondiale s'est engagée à appliquer des clauses économiques strictes et une certification hermétique, à instaurer des zones protégées et à réduire la pauvreté mais il ne reste plus aucune trace de ces promesses dans les projets développés récemment. Quelle attitude le représentant belge a-t-il adoptée auprès de la Banque mondiale? Selon les dispositions du gouvernement, il aurait dû plaider en faveur de la certification.

Le projet de la Banque mondiale s'inscrit-il dans la lignée du projet de mise en oeuvre de Johannesburg à propos de Rio+10? La Belgique participe-t-elle au projet forestier de la Banque mondiale qui sera lancé au Congo?

Ces questions ont également été posées à Mme Neyts, à M. Tavernier et à M. Boutmans.

03.02 Minister **Louis Michel**: Mijnheer de voorzitter, collega's, de herziene strategie van de Wereldbankgroep die op 31 oktober 2002 werd goedgekeurd, heeft tot doel de bescherming van de bossen te combineren met een duurzaam economisch en ecologisch beheer ervan en tegelijkertijd een bijdrage te leveren tot de

03.02 **Louis Michel**, ministre: La stratégie de la Banque mondiale, fixée le 31 octobre 2002, tend à associer la préservation des forêts à une gestion des ressources

armoedebestrijding. De herziene strategie gaat ervan uit dat de strategie van het verleden om beperkte bosgebieden te beschermen – dikwijls zonder veel betrokkenheid van de lokale bevolking – heeft gefaald en illegale boskap niet heeft kunnen voorkomen. In plaats van een veeleer passieve aanpak die zich ertoe beperkt de bosgebieden onder bescherming te plaatsen, wordt nu gepleit voor een actief beheer van de bosgebieden waarbij de lokale bevolking het voordeel heeft en de initiatieven door de lokale overheden worden gedragen. Op deze wijze zullen de lokale overheden eveneens meer geneigd zijn grotere bosgebieden onder bescherming te plaatsen. De herziene strategie heeft niet alleen oog voor de 10 tot 20% beschermde bosgebieden, maar ook de bosgebieden die erbuiten liggen en commercieel kunnen worden uitgebaat. Het is belangrijk dat het beheer van deze gebieden op een duurzame wijze gebeurt en de veelzijdige functievervulling van bossen – onder andere op het gebied van biodiversiteit, waterbeheer, erosiebestrijding en klimaat – gevrijwaard blijft.

Ook dient de weerslag van andere economische activiteiten en van beleidsbeslissingen in andere domeinen, bijvoorbeeld landbouw, ruimtelijke ordening en landgebruikplanning op de bossen niet over het hoofd gezien te worden. In afwachting van een internationaal aanvaarde definitie van duurzaam bosbeheer is de Wereldbank samen met de belangrijkste internationale natuurbeschermingsorganisaties overeengekomen om een groter gebruik van internationaal erkende criteria voor duurzaam bosbeheer aan te moedigen. Deze criteria zijn onder meer deze van de International Tropical Timber Organisation en organisaties zoals de Forest Stewardship Council. De Wereldbank heeft samen met het Wereldnatuurfonds en andere betrokkenen uit de bossector samengewerkt om een reeks principes en criteria op te stellen voor systemen die duurzaam bosbeheer moeten certificeren.

Bij zijn tussenkomst tijdens de bespreking van het ontwerp van de herziene strategie heeft de Belgische uitvoerend directeur bij de Wereldbank zijn bezorgdheid uitgedrukt over de risico's waaraan de tropische bossen als belangrijkste bron van biodiversiteit blootgesteld waren. Ook benadrukte hij het belang van een kwalitatief hoogstaand certificeringsproces en vroeg hij meer aandacht voor het aanpakken van het probleem van de illegale houtkap. Een groot deel van de maatregelen die in de herziene strategie bepleit worden, zijn ook terug te vinden in het implementatieplan aangenomen op de wereldtop rond duurzame ontwikkeling te Johannesburg vorig jaar. Ook de aanpak om partnerships met andere VN-instellingen zoals het VN-forum rond bossen, de FAO met donorlanden en met NGO's uit te bouwen om de strategie in praktijk te brengen reflecteert de geest van Johannesburg. Eén van de partnerships rond duurzame ontwikkeling die te Johannesburg werden voorgesteld en waaraan de Wereldbank ook deelneemt is het Congo Basin Forest Initiative waaraan naast landen als de VS, Frankrijk, Duitsland en Groot-Brittannië ook de EU-NGO's zoals het Wereldnatuurfonds en de Internationale Unie voor Natuurbescherming deelnemen. Ook België heeft beslist zich bij dit initiatief aan te sluiten. In het kader van het Belgian Partnership for Poverty Reduction zal België een deskundige aangeworven door de Wereldbank financieren. Hij of zij moet de Congolese regering ondersteunen bij het uitwerken van een bosbeleid. België steunt ook reeds jaren het regionaal programma voor milieu-informatie in het Congobekken.

forestières économiquement et écologiquement durable. L'objectif est également de lutter contre la pauvreté. Il a été admis que l'ancienne stratégie visant à protéger des zones forestières limitées a échoué. La protection passive a été abandonnée au profit d'une gestion active des zones forestières dans le cadre de laquelle la population et les autorités locales peuvent prendre des initiatives. La nouvelle stratégie de la Banque mondiale ne porte pas uniquement sur les 10 à 20% de zones déjà protégées, mais également sur des zones situées en dehors et qui peuvent être exploitées à des fins commerciales. L'objectif est de gérer durablement ces zones et de préserver les multiples fonctions des forêts. Je songe, en l'espèce, à la biodiversité, à la gestion de l'eau, à la lutte contre l'érosion et aux effets sur le climat. Il faut également porter de l'intérêt à d'autres activités économiques et à d'autres décisions politiques dans d'autres domaines, comme l'agriculture et l'aménagement du territoire. La Banque mondiale préconise l'application de critères reconnus internationalement pour une exploitation durable des forêts, en attendant une définition qui fasse l'objet d'un consensus international. Ces critères ont déjà été prônés par l'*International Tropical Timber Organisation* et le *Forest Stewardship Council*. Nous avons collaboré avec le WWF et d'autres instances intéressées en vue de définir des critères pour mettre en place des systèmes permettant d'assurer une gestion durable des forêts. Le directeur exécutif belge à la Banque mondiale a exprimé son inquiétude au sujet des risques auxquels sont exposées les forêts tropicales. Il a souligné combien il était important de prévoir une procédure de certification de haute qualité et de réprimer les abattages illégaux d'arbres. La nouvelle stratégie mise en œuvre

implique l'application de mesures s'inscrivant dans le prolongement du plan de Johannesburg. Nous concluons aussi un partenariat avec d'autres institutions onusiennes telles que le forum ONU consacré aux forêts, l'OAA avec les pays donateurs et des ONG. Un exemple de ces collaborations est la *Congo Basin Forest Initiative* à laquelle participent, outre la Belgique, les Etats-Unis, la France, l'Allemagne, la Grande-Bretagne et diverses ONG. Dans le cadre du programme belge *Partnership for Poverty Reduction*, nous financerons un expert de la Banque mondiale et le chargerons d'aider le gouvernement congolais à élaborer une politique forestière. La Belgique soutient également le programme régional d'information environnementale dans le bassin du Congo.

03.03 Leen Laenens (AGALEV-ECOLO): Mijnheer de minister, het antwoord is er voor mij een duidelijke weergave van dat we in de goede richting werken. Waarom? Ik hoor duidelijk dat er coherent gewerkt wordt, dat er een samenwerking is met de grote internationale organisaties die al jaren zoeken hoe de criteria uit te schrijven die een duurzaam bosbeheer kunnen garanderen. Diezelfde criteria zijn ook de criteria die we in Johannesburg mee hebben goedgekeurd. Vooral concreet op het terrein, zoals bij het initiatief in het Congobekken, zorgen we ervoor dat de partners ter plaatse diezelfde criteria in de wetgeving en hun beleid kunnen uitzetten.

Mijnheer de minister, ik had ook nog graag de aandacht gevestigd op een consortium dat daar in België actief rond is. Zij hebben op 12 november een brief geschreven waarin ze vragen wat de opvolging was van België in verband met resolutie 1516. Het zou goed zijn als zij een antwoord zouden krijgen.

03.03 Leen Laenens (AGALEV-ECOLO): A l'évidence, vous accomplissez un excellent travail en menant une politique cohérente, en étroite collaboration avec quelques grandes organisations internationales qui cherchent depuis des années à définir des critères de nature à garantir une politique durable en matière de forêts. Ces critères ont été approuvés à Johannesburg et pourront être transposés par nos partenaires sur le terrain dans une législation appropriée. Le 12 novembre 2002, un consortium actif dans l'approche de cette problématique avait demandé au ministre où en était la Belgique sur le plan du suivi de la résolution 1.516. Aucune réponse n'a encore été fournie.

03.04 Minister Louis Michel: Hebben zij geen antwoord gekregen? Dat is onmogelijk.

03.04 Louis Michel, ministre: C'est impossible.

03.05 Leen Laenens (AGALEV-ECOLO): Ik heb de vraag een tijdje geleden opgesteld. Toen was er nog geen antwoord.

03.05 Leen Laenens (AGALEV-ECOLO): Au moment où j'ai rédigé la question que je vous adresse aujourd'hui, la réponse à

cette question-là ne nous était pas encore parvenue.

03.06 Minister **Louis Michel**: Zij hebben zeker en vast een antwoord gekregen. Ik zal dat nagaan.

03.06 **Louis Michel**, ministre: Je vais vérifier si la réponse a déjà été reçue.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

De **voorzitter**: Het volgende punt aan de agenda is de vraag B267 van de heer Olivier Chastel. De heer Chastel is echter niet aanwezig.

Vraag B344 van de heer Jo Vandeurzen is ingetrokken, omdat de heer Vandeurzen die vraag zal stellen in de commissie voor de Sociale Zaken.

04 **Vraag van de heer Ferdy Willems aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de scherpe Amerikaanse reacties op de Belgische genocidewet" (nr. B379)**

04 **Question de M. Ferdy Willems au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "les réactions virulentes des Américains à la loi belge de compétence universelle" (n° B379)**

04.01 **Ferdy Willems** (VU&ID): Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, de Belgische genocidewet is een zeer goed instrument om de mensenrechten, althans in ons kleine land, aan te pakken. Ik ben er ook fier op dat die wet bestaat.

04.01 **Ferdy Willems** (VU&ID): La loi de compétence universelle constitue un excellent instrument. Je n'ignore pas que des abus ont été constatés. La réaction des Etats-Unis est cependant démesurée.

Ik weet ook dat er misbruiken zijn. Recent werd bijvoorbeeld de zaak-Bush aangekaart, maar dat is niet direct een juridisch gelukkig initiatief, misschien zelfs contraproductief. Maar men mag het kind niet met het badwater weggooien, zoals men ook de werkloosheid niet mag aanvallen door het feit dat er misbruiken zijn inzake werkloosheidsuitkering.

Le chantage perpétuel auquel s'adonnent les Etats-Unis lorsqu'un petit pays ne comble pas ses désirs, me pose problème. En outre, les Etats-Unis continuent d'agir de façon illogique: ils n'ont pas adhéré à la Cour pénale, ils refusent de ratifier toutes sortes de traités car ils rejettent l'idée que des inspections soient menées dans leur propre pays, alors qu'ils exigent que l'Irak se conforme à une telle obligation, ils nous reprochent notre esprit *veille Europe*, alors qu'ils se sont eux-mêmes engagés dans des guerres de religion et dans une opération de colonisation.

Concreet is het geval van de VS een ronduit overtrokken reactie. De VS stelt dat Brussel niet langer zou kunnen fungeren als hoofdstad van de NAVO. Ik meen te weten dat de VS slechts een van de landen van de NAVO is.

Ik heb ook moeite met de voortdurende chantage door de VS als een klein land als het onze niet naar de zin van de VS handelt. Ik denk bijvoorbeeld aan de zaak-Piot, de dreiging om de Belgische producten te boycotten en de chantage op kleinere lidstaten van de Veiligheidsraad.

C'est également le cas aujourd'hui: l'*Alien Tort Claims Act* américain de 1789 dépasse la portée de notre loi de compétence universelle. En théorie, il s'agit d'une loi civile, mais elle peut également avoir des implications sur le plan pénal.

Ik stel ook vast dat de VS onlogisch blijft handelen. Zij treedt niet toe tot het Strafhof. Zij weigert allerlei verdragen te onderschrijven omdat zij geen inspecties wilt in haar eigen land, terwijl ze dat in Irak wel eist. Zij verwijten ons een oud, antiek, oud-Europees gedrag, terwijl zij zelf godsdienstoorlogen en kolonisatie uit de Europese 16de eeuw navolgen.

Vandaag is dat weer het geval. De VS verwijt ons de genocidewet, terwijl zij er zelf een heeft uit 1789, the Alien Tort Claims Act, die zelfs nog verder gaat dan onze genocidewet. Zij hebben die ook al in toepassing gezien over de Filipijnen, Guatemala, Kroatië en Zimbabwe. Zeer recent worden in de VS zelf dergelijke processen gevoerd. Er zijn nauwelijks verschillen. Theoretisch is de VS-

wetgeving een burgerlijke wetgeving, maar de facto heeft ook zij strafrechtimplicaties.

Ik wens dan ook de volgende vragen te stellen.

Ten eerste, hoe reageert België tegenover de VS?

Ten tweede, werd de VS gewezen op het totaal gebrek aan inconsequentie, wanneer zij ons die genocidewet aanwrijven?

Ten derde, als ik goed ingelicht ben, hebben uw diensten voorgesteld dat België zich automatisch zou moeten ontdoen van alle zaken zodra blijkt dat een land, waarvan de vermoedelijke dader de nationaliteit heeft, in theorie een democratisch land is dat een billijke oplossing waarborgt. Ik vind dat een gevaarlijke voorstelling van zaken omdat er geen enkele waarborg is dat de zaak ook in het land van herkomst aanhangig gemaakt wordt. Ik meen ook te weten dat dit voorstel gisteren in de commissie voor de Justitie besproken werd. Het werd geamendeerd door mevrouw Lalieux, gesteund door de groenen, de socialisten en één lid van de MR, zodat die wetgeving – want daarom was het te doen – nog altijd van toepassing blijft op de zaak-Sharon. Graag luister ik naar uw antwoord.

04.02 Minister **Louis Michel**: Mijnheer de voorzitter, collega's, België heeft aan de Amerikaanse overheid meegedeeld dat onze genocidewet uitgaat van onze bekommernis om onze verplichtingen op internationaal vlak om te zetten in het Belgisch recht, inzonderheid de conventies van Genève van 1949, de eraan verbonden protocollen en de conventie betreffende de genocide van 1948.

Wij hebben tevens uitgelegd dat die wet eveneens de uiting is van onze politieke wil om aan onze buitenlandse betrekkingen een ethische basis te geven.

Dat gezegd zijnde, hebben wij ook laten weten dat wij de bekommernissen van de VS begrijpen.

De regering onderzoekt momenteel amendementen op die wet met het oog op het vermijden van abusieve klachten of klachten die louter gemotiveerd zijn door politieke beweegredenen. U weet dat gisteren in de commissie voor de Justitie amendementen werden goedgekeurd daaromtrent.

Wat betreft de Alien Tort Claims Act van 1789, geef ik u gelijk wanneer u zegt dat de Verenigde Staten in zeker opzicht moeilijke problemen moeten oplossen in verband met hun buitenlands beleid. Die Amerikaanse wet is gedurende ongeveer 200 jaar in onbruik geraakt en werd enkele jaren geleden uit de vergeethoek gehaald door drukkingsgroepen die daarvan gerechtelijk gebruikgemaakt hebben om schadevergoeding en interesten te vorderen wegens schending van de grondregels van het internationaal recht.

Er is een essentieel verschil met onze wet, want de Amerikaanse wet maakt geen deel uit van het strafrecht. Die wet laat enkel toe burgerlijke schadevergoeding te bedingen en toe te wijzen. Het toepassingsgebied is nochtans uitgebreider dan onze wet, daar ze

Quelle est la réaction de la Belgique face aux Etats-Unis? La Belgique a-t-elle déjà attiré l'attention des Etats-Unis sur leur absence de cohérence en ce qui concerne la loi de compétence universelle? Les services du ministre auraient proposé d'adapter la loi de sorte que l'on se déchargerait du dossier si le pays dont l'auteur présumé a la nationalité est un pays démocratique. J'estime qu'il s'agit d'une proposition dangereuse car il n'est absolument pas garanti que le dossier sera pendant dans le pays d'origine. Les modifications apportées à la loi ne remettraient cependant pas en cause la pertinence de celle-ci dans l'affaire Sharon.

04.02 **Louis Michel**, ministre: La Belgique a indiqué aux autorités américaines que la loi de compétence universelle a transposé en droit belge les obligations internationales, principalement la Convention de Genève de 1949 et la Convention sur le génocide de 1948, qu'elle est tenue de respecter. Cette loi reflète également notre volonté de jeter des bases éthiques conditionnant nos relations internationales. Nous comprenons toutefois les préoccupations des Etats-Unis.

Le gouvernement examine actuellement des amendements qui devraient éviter les abus. Des amendements ont été adoptés, hier, en commission de la Justice.

L'*Alien Tort Claims Act* était tombé dans l'oubli depuis 200 ans environ mais, il y a quelques années, des groupes de pression ont rappelé son existence.

Il y a une différence essentielle avec notre législation, car la loi américaine ne fait pas partie du droit pénal. Son champ d'application est toutefois plus étendu.

kan ingeroepen worden op heel verschillende vlakken zoals bijvoorbeeld leefmilieu, maatschappelijke rechten of mensenrechten in de brede zin van het woord.

04.03 Ferdy Willems (VU&ID): Ik kan u volgen als u zegt dat de wet uitgebreider is. Ingevolge het strafrecht is er een discussie onder juristen omdat deze wet inderdaad vooral burgerlijk is, maar ook in bestrafingen voorziet. Dus onrechtstreeks zeggen juristen mij dit. Ik heb hier de teksten bij.

04.03 Ferdy Willems (VU&ID): La loi américaine prévoit aussi une sanction. Je maintiens que nous ne pouvons pas abandonner la question sans avoir la garantie d'une procédure dans le pays d'origine.

De **voorzitter**: U moet niet altijd geloven wat juristen zeggen. Ik ben er zelf een en ik heb er nogal wat in de familie. Dus wees altijd heel voorzichtig met interpretaties die juristen geven.

04.04 Ferdy Willems (VU&ID): Dat zijn uw woorden. (...) Ik vind het een mooie discussie, maar ik blijf bij mijn opmerking dat het weinig zin heeft dat België zich automatisch zou ontdoen van klachten, wanneer in het land van herkomst ook een dergelijke procedure loopt. We hebben dan immers geen enkele waarborg dat die klacht inderdaad behandeld wordt. Dat blijft een fundamentele opmerking. Als we over die wet in de Kamer moeten stemmen, zal ik mij dan ook om die reden onthouden.

04.04 Ferdy Willems (VU&ID): Si un vote a lieu sur cette loi, je m'abstiendrai.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

05 Vraag van de heer Ferdy Willems aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de concrete omstandigheden en gevolgen van de Belgische wapenleveringen aan het Verenigd Koninkrijk" (nr. B381)

05 Question de M. Ferdy Willems au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "les modalités exactes des livraisons d'armes belges au Royaume-Uni et leurs conséquences" (n° B381)

05.01 Ferdy Willems (VU&ID): Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, ik heb die vraag vorige donderdag ook voorgelegd aan de premier. Zijn antwoord voldeed mij helemaal niet. Hij antwoordde dat er altijd al vergunningen verleend werden aan NAVO-landen, waarbij ik wel de vraag stel of dit dan ook gebeurt als die NAVO-landen, zoals in dit geval duidelijk het geval is, een onrechtmatige oorlog voeren? Over dit laatste is geen discussie: iedereen in dit land is die mening toegedaan, zeker in regeringskringen. Men heeft ook gezegd dat Engeland al wapens krijgt sinds 1990: voor 28 miljoen in 2000 en voor 53 miljoen in 2001. Mijn vraag gaat echter over de recente wapenleveringen aan Groot-Brittannië, dus op het moment dat dit land dreigt in een onrechtmatige oorlog verwickeld te geraken. De premier heeft ook gezegd dat er een eenvoudige procedure is en dat die nog eenvoudiger zal worden, maar ten eerste, is die procedure nog niet van toepassing en ten tweede, opnieuw, is die eenvoudige procedure ook van toepassing op het moment dat een onrechtmatige oorlog wordt gevoerd? Ik geef een heel gemakkelijke vergelijking. Wij bedreigen de Turken ermee dat ze niet in Europa worden toegelaten indien ze een onrechtmatige oorlog zouden voeren in Noord-Irak, maar we nemen niet dezelfde logica aan tegenover Groot-Brittannië wanneer het een onrechtmatige oorlog voert in Irak. Daarom wens ik u een aantal vragen te stellen, want ik heb er geen antwoord op gekregen. De eerste zes vragen zijn louter technisch.

05.01 Ferdy Willems (VU&ID): J'ai posé cette question, jeudi dernier, au premier ministre. Sa réponse, selon laquelle nous avons toujours accordé des licences aux pays de l'OTAN, ne m'a pas satisfaite. Accordons-nous donc également des licences aux pays de l'OTAN qui mènent une guerre illégitime?

Nous menaçons de refuser l'adhésion de la Turquie à l'UE, si ce pays envahit le Nord de l'Irak, mais nous laissons faire la Grande-Bretagne. Où est la logique?

Je souhaiterais poser quelques questions techniques. Combien de fusils-mitrailleurs Minimi sont-ils livrés? Quand avons-nous marqué notre accord à ce propos?

Hoeveel Minimi's werden geleverd? Wanneer werd die goedkeuring geleverd? Ik kreeg graag de juiste datum. Welk lid of welke leden van de regering hebben die beslissing genomen? Men heeft mij gezegd dat u die beslissing genomen hebt. Werd die beslissing ter kennisgeving of ter bekrachtiging – er is een verschil – aan de andere leden van de regering of aan de regering zelf gegeven? Werd bij het nemen van deze beslissing ook rekening gehouden met het standpunt dat de Britse regering toen innam, namelijk een oorlogsstandpunt? Werden die wapens effectief geleverd? Wanneer?

Dan kom ik bij mijn zevende vraag, die wel een politieke vraag is. Is dit geen indirecte oorlogsdaad? Ik volg hier dezelfde logica voor de wapentransporten, waar wij uiteraard ook tegen zijn. Het kan niet zijn dat verplichtingen om dingen te leveren doorgaan op het moment dat het land waaraan men levert, manifest elk internationaal recht aan het schenden is. Wij geven geen moordwapens aan vrienden, a fortiori niet aan vrienden. Het is in de Kamer ook door een collega gezegd, de heer Decroly. Het gaat toch niet op dat u die wapens gaat leveren op het moment zelf dat die oorlog daar bezig is! Dit kan niet, dit is onlogisch tot in het kwadraat. Er zijn precedentes voor. België heeft dezelfde houding aangenomen in 1991, toen het obussen heeft geweigerd aan Groot-Brittannië in de eerste Golfoorlog.

05.02 Minister **Louis Michel**: Die tol betalen wij nog altijd.

05.03 **Ferdy Willems** (VU&ID): Ik vind dat dus niet, maar goed. Op dit moment heeft Zweden wel de moed om die wapens te weigeren. Ik kom bij mijn laatste vraag. Wordt het nu geen tijd om de wapenindustrie in Vlaanderen en in Wallonië – ik maak er echt geen communautaire historie van – te herdenken? Het kan niet zijn dat ons land dat een zeer pacifistische houding aanneemt in de wereld, een van de voornaamste wapenleveranciers blijft. Dit is een contradictio in terminis, dit is een achillespees voor een goed beleid.

Mijnheer de minister, ik heb u van in 1999, toen nog in de oppositie, gefeliciteerd voor allerlei dossiers. Ik heb u nog onlangs gefeliciteerd, van man tot man, met uw houding in Irak toen u in ander verband een zeer moedige houding aannam. In dit geval kan ik niet anders dan zeggen dat dit totaal onlogisch is. Het totaal pacifistische land België kan niet doorgaan met wapens te leveren aan een land dat een internationale oorlog voert tegen alle rechten in. Het wordt dus tijd dat men aan reconversie denkt, want net als bij de steenkool moet men er op tijd bij zijn, anders zullen wij opnieuw een sociale puinhoop creëren. Dit is een moreel onhoudbare situatie op termijn.

05.04 Minister **Louis Michel**: Mijnheer de voorzitter, het Verenigd Koninkrijk is tegelijkertijd lid van de Europese Unie en partner van de NAVO. Het is niet de gewoonte om vergunningsaanvragen te weigeren voor die landen, noch in België noch in de andere lidstaten van deze organisaties.

Het Verenigd Koninkrijk is een belangrijke en regelmatige koper van militaire uitrusting van Belgische makelij. Uit de verslagen, die ik aan het Parlement voorleg, blijkt dat het aantal goedgekeurde vergunningen voor het Verenigd Koninkrijk oploopt tot:

Cette décision a-t-elle été présentée pour information ou pour ratification aux autres membres du gouvernement ou au gouvernement? Avons-nous, dans le cadre de cette décision, tenu compte de l'état de guerre de la Grande-Bretagne? Ces armes ont-elles effectivement été livrées et quand l'ont-elles été?

Cette livraison ne constitue-t-elle pas indirectement un acte de guerre? Une obligation de livrer des marchandises reste-t-elle d'application si le pays destinataire viole le droit international? Il y existe des précédents: la Belgique a adopté la même attitude en 1991, lorsqu'elle a refusé des obus à la Grande-Bretagne au cours de la première guerre du Golfe.

05.02 **Louis Michel**, ministre: Nous le payons toujours cher.

05.03 **Ferdy Willems** (VU&ID): Je ne partage pas ce point de vue.

Ne devons-nous pas nous interroger sur l'industrie de l'armement dans notre pays? Il y a une énorme contradiction dans le fait que la Belgique adopte une attitude pacifiste dans le monde tout en restant un des plus grands fournisseurs d'armes.

05.04 **Louis Michel**, ministre: Le Royaume-Uni est à la fois membre de l'Union européenne et de l'OTAN. Il n'est pas conforme à l'usage de refuser une licence à ces pays.

Le nombre de licences approuvées pour le Royaume-Uni, qui a toujours constitué un destinataire important et régulier

28 vergunningen in 1999 voor een bedrag van 51 miljoen euro, 28 vergunningen in 2000 voor een bedrag van 34 miljoen euro, 53 vergunningen in 2001 voor een bedrag van min of meer 74 miljoen euro. Voor 2002 kan het bedrag van de leveringen op min of meer 30 miljoen euro worden geschat.

Het Verenigd Koninkrijk koopt sinds 1990 Minimi's van België. De aanschaf van Minimi's door het Britse leger volgt uit een studie en onderzoeksprogramma, uitgevoerd door het Britse leger in de jaren '90. Het gaat hier dus om regelmatige aankopen volgens een programma, gespreid over verscheidene jaren. De laatst toegekende vergunning van februari 2003 dient in dit kader te worden geplaatst.

Ik kan u onmogelijk zeggen of de wapens reeds werden geleverd. Verder beschikken wij over geen enkele aanduiding dat ze in Irak zullen worden gebruikt. Het is namelijk zo dat de Britse strijdkrachten ook aanwezig zijn in Sierra Leone, in Afghanistan en in de Balkan.

De beslissingen betreffende de toegekende vergunningen voor het Verenigd Koninkrijk gebeuren in het kader van prerogatieven, die door de wet aan de betrokken minister worden voorbehouden. Dat weet u.

Pour la dernière question, je ne suis absolument pas d'accord de parler de reconversion. La reconversion économique de cette industrie dépend d'abord de cette industrie. Ensuite, comme j'ai déjà eu l'occasion de le dire, l'industrie de l'armement n'est pas, par définition, immorale. Elle est nécessaire: en effet, je ne pense pas qu'une démocratie, un État démocratique par exemple ou une armée puisse faire sans armes. Je ne pense pas qu'on puisse imaginer la Belgique, qui est une démocratie avancée, sans armes. On ne peut pas imaginer une police sans armes. Il faut donc cesser de diaboliser systématiquement l'industrie de l'armement. Il y a une industrie de l'armement aussi bien en Flandre qu'en Wallonie. Cette industrie de l'armement va plutôt dans le bon sens, en tout cas celle que je connais bien et qui développe une recherche notamment au niveau de la traçabilité. Elle est très en avance sur cette question. Je ne vois donc pas pourquoi il faudrait fausser une industrie de pointe qui jusqu'ici, me semble-t-il, n'a pas pratiqué de choses immorales et qui s'en tient strictement au respect de la loi. Je ne vois pas pourquoi il faut, par principe, considérer que cette industrie devrait disparaître au profit d'autres.

D'abord, reconvertir une industrie comme celle de l'armement, ce n'est pas quelque chose qu'on fait comme cela, du jour au lendemain. Évidemment, on peut diversifier progressivement le produit de l'entreprise en question, ce qui est fait du reste. Par exemple, ils mettent l'accent sur les armes de chasse. Un effort est réalisé de ce côté-là. Cependant, le marché de la diversification ne permet pas à cette entreprise de survivre. Il ne s'agit pas ici de faire n'importe quoi. Bien sûr, on peut différer d'opinions, je suis d'accord. Seulement, nous sommes encore liés par une alliance avec des pays comme la Grande-Bretagne. Jusqu'ici, tous les pays européens respectent cette alliance et j'ai l'intention de la respecter aussi. Vous pouvez avoir là-dessus une autre opinion que moi mais je ne suis pas d'accord avec votre point de vue.

d'équipement militaire belge, a augmenté régulièrement au cours des dernières années.

Depuis 1990, le Royaume-Uni achète des Minimi très régulièrement. La dernière licence approuvée, datant de février 2003, s'inscrit dans ce cadre.

Je ne sais si cette livraison a déjà eu lieu. Il n'y a d'ailleurs aucune indication que ces armes sont utilisées en Irak: l'armée britannique est également active en Sierra Leone, en Afghanistan et dans les Balkans.

Vous savez que les décisions concernant les licences attribuées au Royaume-Uni sont toujours prises dans le cadre de prérogatives qui sont réservées au ministre compétent en vertu de la loi.

Wat uw laatste vraag betreft, ga ik er niet mee akkoord om over reconversie te spreken.

De wapenindustrie is niet per definitie immoreel. Met moet ophouden met haar te demoniseren. Er is wapenindustrie in Vlaanderen en in Wallonië; het is een speerpuntindustrie en men moet er niet principieel van uitgaan dat zij moet verdwijnen. Overigens ontplooit zij reeds andere activiteiten, met name door het produceren van jachtwapens. De term reconversie is hier dus niet op zijn plaats.

Men dient zich aan bepaalde regels te houden. We moeten onze alliantie met Groot-Brittannië eerbiedigen.

Ik ben het dus daarover met u niet eens.

05.05 Ferdy Willems (VU&ID): Mijnheer de minister, ten eerste, ik

heb geen antwoord gekregen op een aantal heel concrete vragen. Er was de datum. Wanneer zijn de dingen goedgekeurd? Dat is niet onbelangrijk in dit dossier.

(...)

Ik zal dat krijgen.

05.06 Jef Valkeniers (VLD): Mijnheer de minister, het is uitzonderlijk dat jullie van mening verschillen.

05.07 Minister Louis Michel: Het is de eerste keer.

05.08 Ferdie Willems (VU&ID): Neen, het gebeurt wel meer. Het is hier echter toch wel fundamenteel. U zegt dat dit regelmatige leveringen zijn. Dit gebeurt echter op een moment dat er heel onregelmatige dingen gebeuren met die leveringen. U zegt dat die wapens niet in Irak zijn. De Britse pers schrijft dat die daar wel degelijk zijn. Ze schrijven dat ze in Koeweit zijn en dat ze op dit moment worden gebruikt. U zegt dat het regelmatige contracten zijn die we uitvoeren. Dit zijn regelmatige contracten in een onregelmatige en illegale oorlog.

05.08 Ferdie Willems (VU&ID): Quand la décision a-t-elle été prise? Le ministre affirme qu'il y a des livraisons régulières et que les armes ne se trouvent pas en Irak. Selon la presse britannique, elles se trouvent au Koweït et il en est fait usage en ce moment.

Ten slotte, u stelt heel uitdrukkelijk dat de productie van wapens niet a priori immoreel is. Dat is juist. Wapenproductie wordt echter immoreel wanneer men wetens en willens levert aan een land dat een immorele oorlog aan het voeren is. Dit is een houding die onmogelijk aan te houden is. We kunnen niet tegelijkertijd de vredesapostel zijn en wapens leveren, wetende aan wie we leveren en waarvoor ze gebruikt worden. Ze worden namelijk gebruikt voor een illegale oorlog. Dit is en blijft mijn standpunt. Met alle respect voor uw persoon, maar ik volg u hier absoluut niet.

La fabrication d'armes n'est, en effet, pas a priori immorale. Elle le devient toutefois lorsque l'on livre en connaissance de cause des armes à un pays qui mène une guerre immorale.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

06 Vraag van de heer Guido Tastenhoye aan de eerste minister en aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de dreiging van de kandidaat EU-lidstaat Turkije om het Koerdische deel van Noord-Irak binnen te vallen en te bezetten" (nr. B382)

06 Question de M. Guido Tastenhoye au premier ministre et au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "le risque d'une invasion puis d'une occupation du Kurdistan irakien par la Turquie, pays candidat à l'adhésion à l'UE" (n° B382)

(Het antwoord zal worden verstrekt door de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken.)

(La réponse sera fournie par le vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères.)

06.01 Guido Tastenhoye (VLAAMS BLOK): Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, de Iraakse Koerdenleiders Barzani en Talabani hebben het lot van hun volk, de Koerden die in Noord-Irak leven, grotendeels in handen van de Amerikanen gelegd. Hun uiteindelijke doel is een nagenoeg onafhankelijke staat in het leven te roepen zoals die het afgelopen decennium de facto heeft gefunctioneerd in het Noorden van Irak. Officieel stellen ze zich tevreden met een forse autonomie binnen het kader van een vernieuwde Iraakse eenheidsstaat.

06.01 Guido Tastenhoye (VLAAMS BLOK): Les dirigeants kurdes irakiens ont placé le sort de leur peuple entre les mains des Américains, dans le but ultime de créer un état kurde quasiment indépendant. Dans l'intervalle, la situation demeure floue en ce qui concerne l'invasion éventuelle du Nord de l'Irak par les Turcs. Le premier ministre a fait savoir

Dat is echter zonder de Turken gerekend. Het afgelopen weekend

kregen we in de media zeer tegenstrijdige berichten over het al dan niet binnentrekken van Turkse troepen in het Noorden van Irak. Volgens sommige bronnen waren de Turken binnengedrongen. Er werd gewag gemaakt van 1.500 eenheden. Er zouden tanks aanwezig zijn tot 15 kilometer op het Iraakse grondgebied. Andere bronnen ontkenden de berichten. Het blijft onduidelijk wat er van die mogelijke Turkse invasie in Noord-Irak aan is.

Dat heeft u en eerste minister Verhofstadt echter niet belet om het voorbije weekend hierover reeds uitspraken te doen. De eerste minister stelde dat, indien er sprake is van een Turkse invasie – hij zou dat laten onderzoeken – de NAVO-bijstand aan Turkije moet worden herbekeken. De NAVO-bijstand was immers defensief bedoeld. U weet dat de NAVO Awacs-toestellen naar Turkije heeft gestuurd en Patriot-raketten. Als ik goed ingelicht ben, worden de Awacs-toestellen voor een deel bemand door Belgen. We zijn betrokken. De eerste minister heeft ermee gedreigd de defensieve maatregelen van de NAVO te zullen herbekijken. U bent nog een beetje verdergegaan. Op de RTBF hebt u gesteld dat ook de toetreding van Turkije tot de Europese Unie in het gedrang zou kunnen komen, mocht Turkije Irak binnenvallen. Vandaag lees ik in de kranten dat België, Duitsland en Nederland druk zouden hebben uitgeoefend op de Turken om Irak niet binnen te trekken. Men weet dat de Amerikanen eveneens grote inspanningen leveren om te verhinderen dat de Turken tot een invasie zouden overgaan. Feit is dat het Turkse parlement het leger groen licht heeft gegeven om, indien het het nodig acht, desgevallend Noord-Irak binnen te vallen.

Mijnheer de minister, wat is uw perceptie van de toestand? Wat is de houding van België? Welke drukkmiddelen worden momenteel gebruikt ten opzichte van Turkije?

06.02 Minister **Louis Michel**: Mijnheer de voorzitter, collega's, de Turkse minister van Buitenlandse Zaken heeft het gerucht dat het voorbije weekend circuleerde volgens hetwelke Turkse soldaten de Turks-Irakese grens zouden overschreden hebben, officieel ontkend. Er is vastgesteld dat er geen troepenbewegingen plaatsvonden.

Een aantal Turkse soldaten is reeds 12 jaar aan de grens met Irak aanwezig. Deze aanwezigheid is bedoeld om de Turkse grens te beschermen. In de gegeven omstandigheden zouden deze soldaten ertoe gebracht kunnen worden maatregelen te nemen om een humanitaire crisis te voorkomen of te lenigen in geval van toevloed van vluchtelingen aan de grens.

Er dient een onderscheid te worden gemaakt tussen legitieme maatregelen van ontplooiing van een beperkt aantal soldaten aan de grens om veiligheidsvoorzieningen te treffen en de opvang van vluchtelingen te verzekeren enerzijds, en een deelname aan het conflict in Irak, anderzijds.

Turkije heeft nogmaals de verzekering gegeven dat er geen sprake was van die laatste optie. België heeft net zoals een aantal van haar Europese partners de aandacht van Turkije willen vestigen op de gevolgen die sommige beslissingen zouden kunnen hebben. Het gaat dan in het bijzonder over de overschrijding van de legitimiteit. Dat heeft men tot nu toe vermeden. Deze gevolgen zouden slaan op de beschermingsmaatregelen die genomen zijn voor Turkije op basis

qu'en cas d'invasion, l'aide de l'OTAN à la Turquie serait reconsidérée, en ce sens qu'elle revêt un caractère exclusivement défensif. Le ministre des Affaires étrangères a déclaré que l'adhésion de la Turquie à l'UE pourrait être remise en question. Le Parlement turc a malgré tout autorisé l'armée à envahir le Nord de l'Irak.

Quelle est l'attitude du ministre face à cette situation? Quelle est l'attitude de la Belgique? Comment est-il fait pression à l'égard de la Turquie?

06.02 **Louis Michel**, ministre: Le ministre turc des Affaires étrangères a démenti, la semaine dernière, l'existence de mouvements de troupes à la frontière entre la Turquie et l'Irak. Depuis 12 ans, des soldats trucs sont stationnés aux abords de cette frontière en vue d'assurer sa défense. Ces soldats peuvent aussi être éventuellement engagés dans le cadre de l'accueil de réfugiés.

La Turquie a une nouvelle fois confirmé qu'elle n'avait nullement l'intention de prendre part au conflit irakien. Tout comme d'autres pays européens, la Belgique a voulu attirer l'attention de la Turquie sur les conséquences que certaines décisions pourraient avoir sur le plan des mesures de protection de l'OTAN. Il conviendrait également de réfléchir aux répercussions

van artikel 4 van het NAVO-verdrag. Er zou ook zonder twijfel moeten worden nagedacht over de mogelijke impact van een eventuele Turkse militaire actie op de toetreding tot de Europese Unie.

qu'aurait une action militaire turque sur l'éventuelle adhésion du pays à l'Union européenne.

06.03 Guido Tastenhoye (VLAAMS BLOK): Mijnheer de voorzitter, wij danken de regering voor het standpunt dat ze met betrekking tot deze kwestie inneemt. Wij denken dat dit het juiste standpunt is. Wij zullen dan ook blijven aandringen dat Turkije op alle mogelijke wettelijke manieren verhinderd wordt om Noord-Irak binnen te dringen.

06.03 Guido Tastenhoye (VLAAMS BLOK): Nous nous réjouissons de la position adoptée par le gouvernement. Nous continuerons à insister sur la nécessité d'empêcher par tous les moyens légaux la Turquie d'envahir le Nord de l'Irak.

De **voorzitter**: Mijnheer Tastenhoye, er is een verschil in interpretatie tussen uw standpunt en dat van de eerste minister.

06.04 Guido Tastenhoye (VLAAMS BLOK): Mijnheer de voorzitter, het is niet aan u om deze vaststelling te doen. Daarmee valt u volledig uit uw rol.

De **voorzitter**: Dat doe ik dan met plezier wanneer het gaat over u en uw politieke partij, mijnheer Tastenhoye.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

07 Question de M. Bernard Baille au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "la Charte européenne pour les langues régionales" (n° B413)

07 Vraag van de heer Bernard Baille aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "het Europees handvest voor regionale talen" (nr. B413)

07.01 Bernard Baille (ECOLO-AGALEV): Monsieur le président, monsieur le ministre, la Charte européenne pour les langues régionales ou minoritaires a été ouverte à la signature, le 5 novembre 1992, et devait être ratifiée par cinq pays au moins pour pouvoir entrer en vigueur; ce qui a été le cas le 1er mars 1998. A l'heure actuelle, près de 30 pays ont signé le document et plus d'une dizaine l'ont ratifié.

07.01 Bernard Baille (ECOLO-AGALEV): Het Europees Handvest voor de regionale of minderheidstalen is thans door 30 landen ondertekend en door een tiental andere landen geratificeerd. Het betreft een uiterst soepel handvest dat het mogelijk maakt rekening te houden met specifieke situaties. Tevens biedt het elk ondertekend land de mogelijkheid om de bepalingen ervan slechts gedeeltelijk toe te passen. Wegens ons ingewikkeld federaal bestel heeft België het nog niet ondertekend. Dat handvest zou het mogelijk te maken de actie van degenen die de regionale talen in Wallonië en Brussel verdedigen en promoten te legitimeren. Wanneer zal België het Handvest ratificeren?

Cette charte est un document extrêmement souple qui permet à chaque pays signataire de tenir compte des spécificités propres à chacune des langues envisagées ainsi que de ses propres structures institutionnelles.

Chaque Etat ayant signé la charte doit y faire figurer, en annexe, une liste des paragraphes ou alinéas, puisés dans la charte, qu'il souhaite pouvoir appliquer. Pour mémoire, le Conseil régional de la Communauté française avait organisé à Namur, en mai 2000, un colloque reprenant les différents articles et paragraphes à déterminer. Certains documents existent, reprenant ces textes.

L'Union européenne a organisé une cérémonie de clôture de "2001, Année européenne des Langues", afin de promouvoir la diversité linguistique et, notamment, l'usage des langues régionales. Dernièrement, le Courrier International a publié une liste reprenant l'ensemble des différentes langues de la planète.

Mais, à l'heure actuelle, la Belgique n'a toujours pas signé cette charte en raison des difficultés engendrées par son système fédéral particulièrement complexe, où deux Communautés ont une approche un peu différente de leurs langues minoritaires ou régionales, la Communauté française considérant que des parlers régionaux comme le champenois, le francique, le lorrain, le picard et le wallon méritent protection et promotion, ce qui n'est pas nécessairement le cas de la Communauté flamande pour laquelle les dialectes du néerlandais n'ont rien à voir avec une charte car ils sont liés à des facteurs d'origine idéologique et historique mais non linguistique.

Sans confondre la "Charte" avec "la Convention-cadre pour la protection des minorités nationales", sa signature et sa ratification sont importantes et cela ne pourrait que légitimer davantage l'action de ceux qui souhaitent la protection et la promotion des langues régionales en Communauté française Wallonie-Bruxelles, tant au plan symbolique qu'au plan concret.

Monsieur le ministre peut-il me dire quand la Belgique ratifiera cette Charte européenne?

07.02 Louis Michel, ministre: Cette charte a fait l'objet de discussions lors de la réunion du groupe Traité mixte, dans le cadre du comité interministériel de la politique extérieure, la dernière en date du 13 janvier 2003.

Je tiens à souligner que le caractère mixte vis-à-vis des Communautés et de la Région wallonne a été arrêté mais qu'un problème subsiste quant au caractère mixte vis-à-vis de la Région de Bruxelles-Capitale.

Le représentant de la Région de Bruxelles-Capitale a signalé que celle-ci ne peut pas envisager la signature de la charte, étant donné que cela lui poserait des problèmes juridiques insurmontables. C'est pourquoi il a été proposé d'interroger le Conseil de l'Europe sur les possibilités d'exclure la Région de Bruxelles-Capitale du champ d'application de la charte.

Le service Conseil de l'Europe du service public fédéral Affaires étrangères a entrepris une telle démarche auprès du Conseil de l'Europe. Nous attendons encore une réponse de Strasbourg. Par ailleurs, la signature de la charte susmentionnée est considérée comme prioritaire tant par la Communauté française que par la Région wallonne. C'est la raison pour laquelle nous insistons pour agir rapidement.

07.03 Bernard Baille (ECOLO-AGALEV): Monsieur le ministre, je vous remercie pour ce complément d'informations que je pourrai rapporter à mes mandants.

07.02 Minister Louis Michel: Dat Handvest werd besproken in de groep "gemengde verdragen" in het kader van het Interministerieel Comité voor het Buitenlands Beleid. Het gemengd karakter werd vastgesteld ten aanzien van de Gemeenschappen en het Waals Gewest, maar niet ten aanzien van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De vertegenwoordiger van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft erop gewezen dat het de ondertekening van het handvest niet kan overwegen wegens onoverkomelijke juridische redenen. Daarom werd voorgesteld de Raad van Europa te ondervragen over de mogelijkheid om het Brussels Hoofdstedelijk Gewest uit het toepassingsgebied van het handvest te schrappen. Wij wachten op een antwoord van Straatsburg. De ondertekening van dit handvest wordt trouwens als prioritair beschouwd door de Franse Gemeenschap en door het Waalse Gewest. Wij dringen er dus op aan om snel te handelen.

07.03 Bernard Baille (ECOLO-AGALEV): Ik zal uw antwoord aan mijn opdrachtgevers overbrengen.

*L'incident est clos.
Het incident is gesloten.*

De **voorzitter**: Vraag B195 van de heer Servais Verherstraeten wordt ingetrokken.

08 Vraag van mevrouw Leen Laenens aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de illegaliteit van de oorlog tegen Irak" (nr. B421)

08 Question de Mme Leen Laenens au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "l'illégalité de la guerre contre l'Irak" (n° B421)

08.01 **Leen Laenens** (AGALEV-ECOLO): Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, niettegenstaande de wereldwijde massale tegenstand hebben de Verenigde Staten eenzijdig beslist de oorlog te verklaren aan Irak. Daarmee schenden ze duidelijk resolutie 1441. Zij schrikken er niet voor terug hiervoor de term "preventieve oorlog" te gebruiken.

Deze oorlog is illegaal, is juridisch een agressieoorlog en als zodanig een zware schending van het VN-charter. We kunnen hier dan ook spreken van een van de ergste inbreuken tegen het internationaal recht. De laatste dagen wilden internationaal honderden juristen het internationale recht meer op de voorgrond brengen, via open brieven kenbaar maken wat deze schending betekent en vragen daartegen op te treden. Daarnaast stellen ze onomwonden dat elke ondersteuning aan een dergelijke oorlog in welke vorm dan ook een schending is van het VN-principe dat landen niet toelaat geweld te gebruiken tenzij onder bepaalde voorwaarden. Het VN-charter is immers hetgeen alle landen bindt om wereldwijd vrede en veiligheid te garanderen zonder gebruik van geweld. Artikel 51 van dat charter bepaalt dat een land het recht heeft zich te verdedigen op voorwaarde dat het wordt aangevallen. Dit artikel wordt hier duidelijk geschonden.

Het werd al genoeg gezegd en het kan niet genoeg worden herhaald dat er talloze andere mogelijkheden zijn of waren. Naast de VN-inspecties kunnen we ook het middel van een internationaal tribunaal niet veronachtzamen. Vandaag zouden de Arabische Liga, Rusland, de ongebonden landen en een aantal Europese landen waarvan het mij niet duidelijk is welke, het initiatief hebben genomen om bij urgentie de Algemene Vergadering bijeen te roepen. Dit zou hopelijk kunnen leiden tot een VN-resolutie van vrede die het optreden van de Verenigde Staten veroordeelt en het einde van de oorlog vraagt.

Heeft België dit initiatief mee ondersteund? Werden er daarnaast misschien door onze VN-ambassadeur andere initiatieven genomen, al dan niet samen met Europese collega's, om de illegaliteit van de oorlog te laten vaststellen? Indien dat niet het geval is, mogen we de minister dan verzoeken de ambassadeur te vragen eerstdaags een initiatief te nemen? Dit is belangrijk omdat er nood is aan een politieke uitspraak.

Daarnaast wordt er de jongste dagen veel gediscussieerd over internationaal recht en moeten we ook tot een juridische uitspraak komen. Is België bereid om ook in die zaak initiatief te nemen en het onderzoeken van de illegaliteit van de oorlog voor te leggen aan het Internationaal Gerechtshof in Den Haag? We hebben immers het Internationaal Gerechtshof opgericht om conflicten tussen staten te

08.01 **Leen Laenens** (AGALEV-ECOLO): La guerre menée par les Etats-Unis contre l'Irak constitue une agression et est dès lors contraire à la charte de l'ONU. De nombreux juristes internationaux en ont souligné les conséquences.

La Ligue arabe, la Russie et quelques autres pays auraient pris l'initiative de demander que l'assemblée générale de l'ONU se réunisse d'urgence. Une résolution condamnant l'intervention américaine pourrait y être adoptée

La Belgique soutient-elle cette initiative? Notre ambassadeur auprès de l'ONU a-t-il lui-même entrepris certaines démarches? Dans la négative, je demande au ministre de l'y inviter. La Belgique demandera-t-elle à la Cour internationale de Justice de La Haye de vérifier si cette guerre est conforme au droit international?

regelen en als dusdanig zijn zij bevoegd daarover een oordeel te vellen.

08.02 Minister **Louis Michel**: Ik dacht dat het standpunt van de regering al bekend was, maar ik zal het nog eens herhalen.

08.03 **Leen Laenens** (AGALEV-ECOLO): Het is mij bekend, mijnheer de minister, maar waar het mij vooral om gaat, is of wij met dat standpunt...

08.04 Minister **Louis Michel**: Wel, beste collega, de Veiligheidsraad van de VN was en is het multilateraal diplomatiek spoor om ontwapening en het opdoeken van de massavernietigingswapens te bekomen en dus om deze oorlog te voorkomen. Aangezien België op dit ogenblik geen zitting heeft in de Veiligheidsraad, kan het ook geen rechtstreekse invloed uitoefenen op de besprekingen die er plaatsgrijpen. Ik kan derhalve niet vragen aan mijn ambassadeur om een initiatief te nemen in de Veiligheidsraad, maar ik heb hem wel de instructie gegeven om het Belgische standpunt met kracht te doen kennen en te verdedigen bij de leden van die raad. Het standpunt van de Belgische regering ten voordele van een politieke en diplomatieke oplossing en het oordeel dat die middelen nog niet waren uitgeput, werden met klem verdedigd in de Europese en Atlantische instellingen en ook in de bilaterale betrekkingen met de Verenigde Staten.

Het gepaste forum om te handelen over de overgebleven en open vraagstukken is en blijft de UNO-Veiligheidsraad. Indien deze kwestie wel terecht werd aangestipt in de commissie Mensenrechten in Genève, dan meen ik toch dat we moeten vermijden dat daardoor een te zware schaduw wordt geworpen op de werkzaamheden van die commissie, waarvan de taken in eerste instantie de verdediging en de promotie van de mensenrechten blijven. Dit zeggende ben ik gisteren in Genève een toespraak gaan houden en ik ben ingegaan op het Iraakse conflict. Ik heb zeer duidelijk het standpunt van België gisteren in Genève herhaald in de commissie Mensenrechten.

Wat betreft de Europese solidariteit wil ik u verzekeren dat ik ze in alle omstandigheden zal bevorderen, zonder echter mijn overtuigingen ten gronde op te geven. Deze Europese coördinatie blijft aan de orde, zowel in de Ministerraad als in New York tussen de 15 delegaties. Veeleer dan een juridische discussie aan te gaan die louter academisch dreigt te blijven en de deelnemers slechts gaat verstrakken in hun eigen overtuiging, wens ik mij in te zetten om een eigen en belangrijke rol terug te bezorgen aan de internationale organisaties en in eerste instantie aan de Verenigde Naties. Hoewel ik uw inzichten omtrent de legitimiteit van de huidige militaire operaties in grote mate deel, ben ik overtuigd dat het aangaan van een juridisch debat op dit ogenblik zou bijdragen tot een verdere verzwakking van de instellingen en dat lijkt mij niet opportuun. De UNO-Veiligheidsraad is en blijft de enige instelling die dergelijke militaire operaties kan wettigen. De Veiligheidsraad zal naar de wens van eenieder een belangrijke rol moeten vervullen in de heropbouw van de Iraakse samenleving. We zullen hem de middelen moeten verschaffen om een herhaling te vermijden van hetgeen we nu hebben meegemaakt. Ten slotte kan ik u verzekeren dat de regering er nauwgezet zal op toezien dat het humanitaire recht en het

08.04 **Louis Michel**, ministre: La Belgique ne siège pas au Conseil de sécurité, qui est le forum le plus approprié pour cette discussion, et ne peut donc y prendre d'initiative. J'ai toutefois demandé à notre ambassadeur de faire connaître la position de la Belgique et de la défendre auprès des membres du conseil. Il s'est conformé à ces instructions.

Cette question peut être évoquée au sein de la commission des droits de l'homme à Genève, mais elle ne doit pas empiéter sur les travaux de cette commission, à savoir la défense et la promotion des droits de l'homme. Néanmoins, j'y ai tenu, hier, une allocution au cours de laquelle j'ai abordé le conflit irakien.

Je m'efforcerai, en toutes circonstances, de stimuler la solidarité européenne, sans renoncer à ma conviction profonde. La coordination européenne reste à l'ordre du jour, tant au Conseil des ministres qu'à New York.

Je m'interroge également sur la légitimité de cette guerre, mais je pense qu'en cet instant, un débat juridique ne pourrait que cristalliser les points de vue des différentes parties et affaiblir davantage encore les institutions. Le Conseil de sécurité est la seule institution qui puisse légitimer une intervention militaire. Il devra également jouer un rôle de premier plan dans la reconstruction de l'Irak. Nous devons fournir à cette institution les moyens nécessaires pour

oorlogsrecht door de oorlogvoerende partijen worden nageleefd.

empêcher que se répète à l'avenir la situation que nous connaissons aujourd'hui.

Le gouvernement veillera à ce que les parties belligérantes respectent le droit humanitaire et le droit de la guerre.

08.05 Leen Laenens (AGALEV-ECOLO): Mijnheer de minister, uiteraard kan niet voldoende worden herhaald dat wij altijd heel sterk al uw diplomatieke en politieke initiatieven hebben ondersteund. Met uw initiatieven probeerde u eerst om de oorlog te voorkomen. Nu probeert u, naar wij hopen, om de oorlog stop te zetten.

08.05 Leen Laenens (AGALEV-ECOLO): Nous avons toujours soutenu les initiatives diplomatiques et politiques du ministre.

Ik heb ook gehoord dat er binnen de commissie Mensenrechten in Genève een groot debat werd of wordt gewijd aan de problematiek. Ik denk dat zo een debat goed is.

Le ministre peut-il me dire si la Belgique soutient l'initiative qui vise à convoquer l'assemblée générale? Comme à l'époque de la crise de Suez, une initiative peut être prise pour mettre fin à la guerre.

Wat ik niet heb gehoord in uw antwoord, is dat België – ik weet dat België geen lid is van de Veiligheidsraad – het initiatief steunt om de Algemene Vergadering bijeen te roepen. Men wil in de Algemene Vergadering proberen om een resolutie rond de stopzetting van de oorlog, de zogenaamde vredesresolutie, in te dienen.

Ik wil u toch wijzen op het feit dat er al precedents zijn. Als ik mij niet vergis, is er tijdens de Suez-crisis een initiatief in die zin genomen. Het initiatief heeft een einde kunnen maken aan een eenzijdig militair optreden.

08.06 Minister Louis Michel: Ik heb in New York al gepraat om ons standpunt te verdedigen. Ik blijf het ook verdedigen. Er komt dus in het kader van de resolutie een initiatief om ons standpunt te verdedigen. De resolutie mag echter geen zuiver anti-Amerikaanse resolutie zijn.

08.06 Louis Michel, ministre: J'ai défendu notre point de vue à New York et une initiative suivra. Mais nous devons veiller à ce qu'une résolution ne soit pas purement anti-américaine. Je ne soutiendrais pas une résolution anti-américaine et incorrecte.

Er bestaan toch wel enige verschillen over de manier om de problematiek aan te pakken. Ik ben het over de oorlog absoluut niet eens met de Amerikanen. Dat betekent echter niet dat wij nu ineens de vijanden van de Amerikanen zijn geworden. Wij moeten natuurlijk druk uitoefenen en er alles aan doen, opdat zij hun standpunt zouden wijzigen. Wij hebben dat trouwens tot nu toe gedaan. Wij hebben dat ook op een harde manier gedaan. Het komt niet dikwijls voor dat een land in de NAVO zijn vetorecht gebruikt. België heeft dat voorheen ook nooit gedaan. Deze keer hebben wij het vetorecht wel gebruikt. Wij zijn dus tot het uiterste geweest.

Ce n'est pas parce que nous ne sommes pas d'accord avec la manière d'agir des Américains que nous sommes leurs ennemis. Nous devons les amener à revoir leur position et nous nous y efforçons, comme le montre notre attitude dans le cadre de l'OTAN. Nous devons clairement faire connaître notre point de vue aux Américains et leur faire comprendre que leurs motifs ne justifient pas une guerre.

Mevrouw Laenens, wij hebben dat ook alleen gedaan. "Alleen" betekent dat er geen enkel ander lid ons nog steunde. Dat moet u ook weten. Ik denk dat het feit dat België zover is durven te gaan, het mogelijk heeft gemaakt de andere landen erbij te halen. We hebben dus wel een invloed gehad.

Ik heb u gezegd dat we een standpunt hebben. U kent ons standpunt. Ik weiger natuurlijk niet zo een resolutie te steunen. Ik zou echter toch graag eerst de inhoud van de resolutie willen lezen. Als ze immers ondeftig, anti-Amerikaans klinkt, verdedig ik de resolutie niet. Ik wil graag de meningsverschillen aan de Amerikanen laten kennen.

Si la teneur d'une éventuelle résolution correspond à notre vision, nous l'approuverons. Une telle initiative a été évoquée à la commission des Droits de

Zij moeten weten dat wij het absoluut niet eens zijn met hun houding. Zij weten dat ook heel goed. Zij moeten weten dat wij vinden dat er geen enkel argument bestaat om oorlog in Irak te voeren. Zij moeten weten dat de redenen die zij ter rechtvaardiging geven, niet de ware redenen zijn. De motivering ligt elders. Niettemin moeten wij er ons toch nog altijd van bewust zijn dat de Amerikanen nog niet onze vijanden zijn geworden. Het zou niet kloppen. Het zou niet passend zijn. Het strookt ook niet met mijn opinie. We moeten hen natuurlijk laten weten dat wij het niet eens zijn. Dat doen wij ook heel openlijk en publiek. We zullen ook nog andere acties en initiatieven nemen om ons standpunt duidelijk te maken.

Natuurlijk zullen wij de resolutie steunen, als de inhoud met onze opinie overeenstemt. Dan is er geen probleem. Gisteren was er sprake van een initiatief in de commissie Mensenrechten in Genève. In de commissie probeerde men een debat te houden puur over de problematiek. Ik heb het initiatief gesteund.

08.07 Leen Laenens (AGALEV-ECOLO): Mijnheer de minister, ik sluit me bij uw standpunt aan. De beste manier om ervoor te zorgen dat het een goede resolutie is, is er zelf actief aan mee te werken. De wereldwijde strijd van de mensen tegen de oorlog kan best een politieke vertaling vinden binnen de Algemene Vergadering van de VN.

l'homme de Genève et je l'ai soutenue.

08.07 Leen Laenens (AGALEV-ECOLO): La meilleure façon d'aboutir à une bonne résolution est de collaborer à son élaboration. Les manifestations mondiales d'opposition à la guerre doivent trouver un prolongement lors de l'assemblée générale de l'ONU.

De **voorzitter**: Collega's, ik heb een brief ontvangen van de Britse ambassadeur, Kevin Hewitt, die een document heeft meegedeeld over de legal basis for the use of force. Ik zal dit document laten verspreiden.

08.08 Minister Louis Michel: Mijnheer de voorzitter, wat de wettelijkheid betreft, is mijn standpunt duidelijk. Er zijn internationale regels.

De **voorzitter**: Mijnheer de minister, dat is het punt niet. Mijn punt is dat de ambassadeur mij gevraagd heeft te vragen of de leden dit document ontvangen hebben. De leden van deze commissie hebben recht op dit document. Bovendien laat de ambassadeur weten bereid te zijn hierover een dialoog aan te gaan met de leden van deze commissie. Ik zal de ontmoeting organiseren. Ik heb dit nu meegedeeld omdat mevrouw Laenens sprak over een juridische redenering. U zult merken dat achter het Brits document ook een juridische redenering zit.

08.09 Minister Louis Michel: Mijnheer de voorzitter, dat wil niets zeggen. Er is een controverse over de wettelijkheid van de Amerikaanse aanval. Ik blijf erbij dat een dergelijke aanval niet wettelijk is. Er zijn andere standpunten. De controverse bestaat. Met een juridisch debat zal men nooit uit de controverse geraken. Dat verzwakt alleen onze positie.

08.09 Louis Michel, ministre: Un débat juridique ne résoudra en rien les controverses nées de l'attaque menée en Irak.

Ik treed mevrouw Laenens bij dat we een politiek standpunt moeten proberen in te nemen. Ik ben zeker niet tegen een resolutie in de VN. We moeten echter de inhoud ervan kennen vooraleer een standpunt in te nemen. Internationaal heb ik de steun om een debat te houden over Irak. Er zal een meerderheid zijn om het debat te voeren. Jammer genoeg zal er geen meerderheid zijn om een resolutie goed te keuren. Dat is de stand van zaken.

Comme Mme Laenens l'a indiqué, nous devons néanmoins adopter un point de vue politique. Si le contenu est de qualité, je ne suis pas opposé à l'idée d'une résolution mais, dans les faits, elles ne sera pas adoptée par une majorité de membres.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

09 Question de M. Olivier Chastel au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "la recommandation du Collège des médiateurs fédéraux concernant l'adoption d'une base légale en matière de légalisation et d'avocats de confiance" (n° B267)

09 Vraag van de heer Olivier Chastel aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de aanbeveling van het College van federale ombudsmannen betreffende een wettelijke regeling inzake legalisatie en vertrouwensadvocaten" (nr. B267)

09.01 **Olivier Chastel** (MR): Monsieur le président, monsieur le ministre, dans le dernier rapport du collège des médiateurs fédéraux, en sa recommandation générale 2002/02, le collège aborde la problématique de l'adoption d'une base légale en matière de légalisation et d'avocats de confiance.

Dans un souci de sécurité juridique et de transparence, le collège des médiateurs recommande ainsi que le concept de légalisation soit défini dans un texte de loi. Selon le collège, il conviendrait également de définir légalement les compétences des consuls belges en la matière. La légalisation, qui est une vérification formelle, se différencie fondamentalement d'une vérification matérielle portant sur la reconnaissance d'une décision ou sur la validité d'un acte au regard du droit applicable. Il s'imposerait dès lors, toujours selon le collège des médiateurs, de déterminer légalement le contenu d'une telle vérification matérielle, à laquelle il est déjà procédé dans la pratique. Le mandat et les modalités de l'enquête menée par les avocats de confiance dans ce cadre, dans les pays dits "à risque", pourraient, selon le collège, être insérés dans cette loi.

Monsieur le ministre, je vous remercie de nous faire connaître votre position sur cette recommandation.

09.02 **Louis Michel**, ministre: Monsieur le président, je peux vous assurer que dans ce dossier, comme dans tant d'autres, nous tenons compte des remarques du collège des médiateurs fédéraux.

Mon administration prépare actuellement un projet de loi dans lequel, la problématique de la réorganisation sera traitée sous tous ces aspects.

A cette occasion, une attention toute particulière sera portée à la distinction entre d'une part, l'aspect formel de l'acte et d'autre part, l'authenticité du contenu de l'acte lui-même.

C'est aussi l'intention de définir les règles concernant la manière dont les différents contrôles doivent être exécutés.

Je souligne également, que suite aux recommandations du collège des médiateurs fédéraux, j'ai interrogé les sections consulaires de nos postes diplomatiques. C'est vous dire l'importance que nous attachons à cette recommandation et notre souhait que le projet de loi réponde à l'ensemble des besoins.

09.03 **Olivier Chastel** (MR): Monsieur le président, je remercie M. le ministre pour sa réponse.

09.01 **Olivier Chastel** (MR): In zijn onlangs verschenen jaarverslag 2002 beveelt het College van federale ombudsmannen met betrekking tot de legalisatie en de vertrouwensadvocaten aan dat het begrip "legalisatie" en de precieze bevoegdheden van de Belgische consuls op dat vlak bij wet zouden worden omschreven. Tevens zou de in de praktijk reeds toegepaste inhoudelijke verificatie wettelijk moeten worden geregeld. Wat is uw standpunt in verband met die aanbeveling?

09.02 **Minister Louis Michel**: Mijn administratie bereidt een wetsontwerp voor waarin de problematiek van de reorganisatie wordt behandeld. Er zal bijzondere aandacht worden besteed aan het onderscheid tussen het formele aspect en de authenticiteit van de inhoud van de akte. Uit het feit dat wij de consulaire afdelingen hebben geraadpleegd, mag blijken dat wij de aanbevelingen belangrijk achten.

L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

10 Vraag van mevrouw Leen Laenens aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de niet-correcte naleving van het Associatieakkoord door Israël" (nr. B422)

10 Question de Mme Leen Laenens au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "le non-respect de l'Accord d'association par Israël" (n° B422)

10.01 **Leen Laenens** (AGALEV-ECOLO): Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, in 1995 tekenden de Europese Gemeenschap en Israël een associatieakkoord (...) vrije handel. Eén artikel daaruit wil ik specifiek onder uw aandacht brengen. Dat is artikel 79 dat stelt "indien een partij van mening is dat de andere partij niet voldoet aan zijn verplichtingen volgens het akkoord, dan mag die partij de nodige maatregelen treffen". (...) een oplossing te bieden die aanvaardbaar is voor alle partijen. In het geval van speciale urgentie kan men dus unilaterale maatregelen treffen. (...) niet ingaan op de redenen en de vaststellingen die er al talloos geweest zijn om aan te halen dat men hier kan spreken van een speciale urgentie. Waarom? Vooral omdat er een mensenrechtenclausule is in het associatieakkoord die duidelijk geschonden wordt en een artikel 83 dat de oorsprongsregelclausule regelt.

Daarvan zijn ook al door gerechtsdeurwaarders vaststellingen gedaan. In het verleden is op een vraag daaromtrent aan minister Reynders bevestigd dat er vaststellingen zijn, dat de douane ertegen optreedt. De situatie ter plaatse wordt met de dag schrijnender. Toch treedt de Europese Commissie niet op. We kunnen toch stellen dat de Europese commissie kan worden gezien als waker over het verdrag. Ik zou het bijna een vorm van plichtverzuim durven noemen. Ik denk dan ook dat de Europese Commissie kan worden aangezet tot actie door haar lidstaten. Welke initiatieven heeft de Belgische regering tot nu toe genomen, al dan niet in overleg met de Europese collega-lidstaten om de Commissie aan te manen haar verantwoordelijkheid te nemen en toe te zien op de correcte toepassing van het akkoord? Ik benadruk het woord correct.

10.02 Minister **Louis Michel**: (...) voorziet in procedures om geschillen aan te pakken betreffende mensenrechten en de regels van herkomst.

Ten eerste, is er het probleem van de regels van herkomst. Tussen Israël en de EU bestaat inderdaad een verschil dat voortvloeit uit een verschillende interpretatie van de associatieovereenkomst, meer bepaald betreffende de precieze herkomst van bepaalde producten die door Israël naar de EU worden uitgevoerd en derhalve betreffende het regime dat op deze producten van toepassing is. De associatieovereenkomst voorziet in een mechanisme waarbij het land dat een product naar de EU exporteert, kan worden ondervraagd over de authenticiteit van de oorsprongcertificaten. België paste als eerste EU-lidstaat deze praktijk toe en werd daarin door de andere lidstaten gevolgd. Israël heeft volgens de overeenkomst recht op tien maanden om erop te antwoorden. Artikel 32, §6 van de associatieovereenkomst bepaalt dat bij afwezigheid van een antwoord binnen de vastgestelde termijn, bij onvolledigheid van het

10.01 **Leen Laenens** (AGALEV-ECOLO): En 1995, l'Union européenne et Israël ont signé un accord d'association en matière de libre-échange. L'article 79 de cet accord précise que, lorsqu'une partie estime que l'autre partie ne satisfait pas à ses obligations, la première partie peut prendre des mesures unilatérales en cas d'urgence spéciale. Israël enfreint non seulement la clause relative aux droits de l'homme figurant dans l'accord d'association, mais aussi les règles concernant la provenance des produits négociés.

La Commission européenne doit veiller au respect de l'accord, mais elle n'intervient pas. Les Etats membres de l'UE doivent l'inciter à agir.

Quelles initiatives le gouvernement a-t-il déjà prises, en concertation ou non avec les autres Etats membres de l'UE, pour exhorter la Commission à veiller à l'application correcte de l'accord?

10.02 **Louis Michel**, ministre: L'accord prévoit des procédures pour régler des litiges concernant les droits de l'homme et les règles relatives à l'origine.

Israël et l'Union européenne ont une interprétation différente du traité d'association en ce qui concerne l'origine précise de certains produits qu'Israël exporte vers l'Union. L'accord prévoit un mécanisme permettant d'interroger le pays exportateur à propos de l'authenticité des certificats d'origine. La Belgique a été le premier Etat membre à mettre cette pratique en œuvre,

antwoord of bij twijfel over het gegeven antwoord, de douaneautoriteiten het preferentieel regime kunnen weigeren, behalve in geval van overmacht of in uitzonderlijke omstandigheden.

Na drie sessies van het Israel Customs Co-operation Committee kwam de kwestie ter sprake tijdens de tweede associatieraad in Brussel op 20 november 2001. Na afloop van de associatieraad publiceerde de Commissie in het officieel publicatieblad van de EG een adviesnota – een kennisgeving – voor Europese importeurs omtrent de herkomst van bepaalde Israëlische producten uit de bezette gebieden, meldend dat zij in de toekomst retroactieve taksen op deze producten zouden kunnen heffen. De publicatie van de kennisgeving aan de importeurs geldt als enige en voor de gehele EU geldende waarschuwing aan de importeurs dat zij alle nodige voorzorgsmaatregelen moeten nemen en dat het in het vrij verkeer brengen van die betrokken goederen tot het ontstaan van een douaneschuld kan leiden.

Tijdens de bijeenkomst van het tweede associatiecomité in Jeruzalem op 8 oktober 2002, voorafgaand aan de derde associatieraad, had Israël zich bereid verklaard opnieuw technische discussies aan te vatten om een oplossing te vinden voor het probleem. De EU-ministers van Buitenlandse Zaken zijn overeengekomen dat ze op de associatieraad met Israël de Israëlische houding zouden verwelkomen, maar dat binnen een redelijke termijn een oplossing moet worden gevonden. Zoniet zal de EU zich verplicht zien om een harder standpunt in te nemen. Overeenkomstig de bepalingen van de associatieovereenkomst werd het overeengekomen standpunt dan ook weerspiegeld in de EU-tussenkomst tijdens de bijeenkomst van de associatieraad in Luxemburg. De Commissie heeft de positieve signalen van Israëlische zijde verwelkomd, maar heeft tevens gewezen op de juridische en financiële belangen van de EG, zodat in afwachting van een concreet Israëlisch voorstel het bericht aan de invoerders van 23 november 2001 verder zal worden toegepast. Commissaris Patten verduidelijkte dat niet opnieuw een jaar kan verloren gaan.

Ik kom tot het probleem van de mensenrechten. Binnen het kader van de associatieovereenkomst bepaalt artikel 2 dat het respect voor mensenrechten een essentieel onderdeel is van het akkoord. Bij de associatieraden met Israël worden de Europese bekommernissen en verwachtingen telkens duidelijk kenbaar gemaakt. Tijdens de laatste associatieraad in oktober 2002 drong de EU bij Israël aan om onmiddellijk een einde te maken aan de activiteiten die onverenigbaar waren met het internationaal humanitair recht en de mensenrechten, zoals de standrechtelijke executies, de collectieve bestraffing en de afgrendeling van de Palestijnse gebieden. Ook buiten het specifieke kader van deze associatieraden wordt geijverd voor de bescherming van de mensenrechten. Zo heeft de EU de afgelopen jaren talrijke verklaringen gepubliceerd die vooral het geweld met betrekking tot het Israëlisch-Palestijns conflict tot onderwerp hadden. De Europese en Belgische bezorgdheden aangaande de mensenrechten werden verschillende keren ten berde gebracht bij de Israëlische overheden.

Binnen het kader van de Verenigde Naties speelt de EU een actieve rol in de onderhandelingen over de resoluties over de situatie in Israël. In de commissie voor de Mensenrechten introduceerde de EU

suivie en cela par d'autres Etats membres. Israël dispose de dix mois pour fournir sa réponse. En cas de réponse tardive, incomplète ou incertaine, la douane peut refuser d'appliquer le traitement de faveur.

La question a été évoquée, lors du deuxième Conseil d'association à Bruxelles, le 20 novembre 2001. Le 23 novembre 2001, la Commission européenne a publié au *Journal officiel* une note d'avis à l'adresse des importateurs européens à propos de l'origine de certains produits israéliens des territoires occupés. Cette publication est la seule information avertissant les importateurs que le commerce de ces marchandises peut donner lieu à une dette douanière.

Lors d'un troisième Conseil d'association à Luxembourg, la Commission a souligné les intérêts juridiques et financiers de l'Union européenne. Dans l'attente d'une proposition concrète d'Israël, l'information aux importateurs sera maintenue. Le commissaire Patten a toutefois précisé qu'on ne pouvait pas perdre un an de plus.

Lors des Conseils d'association avec Israël et d'autres forums, l'Europe a invariablement rappelé ses attentes en matière de droits de l'homme. L'Union européenne a demandé instamment à Israël de mettre un terme, sans délai, aux violations du droit humanitaire international et des droits de l'homme tels qu'exécutions sommaires, répression collective et bouclage des territoires palestiniens.

Au sein de l'ONU, l'UE joue un rôle actif dans le cadre des négociations relatives aux résolutions sur Israël. En commission des droits de l'homme de l'ONU, l'UE a déposé une résolution condamnant la politique israélienne en ce qui concerne les

zelf een resolutie waarin het Israëlische nederzettingenbeleid wordt afgekeurd. colonies de peuplement.

10.03 Leen Laenens (AGALEV-ECOLO): Mijnheer de minister, ik dank u voor uw antwoord.

Dat wil zeggen dat tot nu toe niemand van de lidstaten, noch de Europese Commissie, zich gebaseerd heeft op een speciale urgentie. Ik weet dat het niet evident is dat te doen, maar ik wil u erop wijzen dat het toch, denk ik, de plicht is van de Commissie om daaraan tegemoet te komen. De Commissie steunt het gemeenschappelijk buitenlands beleid van de Europese Unie waarin toch met alle middelen getracht wordt de situatie en de bezetting aan te klagen. Het is bijgevolg belangrijk, denk ik, dat zij een consistente houding aanneemt inzake de bewaking van de correcte toepassing van het Associatieakkoord. Volgens mij is en blijft daar een duidelijk probleem bestaan.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

*De openbare commissievergadering wordt gesloten om 11.13 uur.
La réunion publique de commission est levée à 11.13 heures.*

10.03 Leen Laenens (AGALEV-ECOLO): Jusqu'à présent, personne ne s'est fondé sur l'urgence spéciale. La Commission européenne doit invoquer cette urgence.